Контрольный экземпляр

Масса а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дена ● ЕРА, 27 АВГУСТ, 1981 ШУ. ● № 103 (6393). ● Мах 2 кеп.

НОВКЪОСТ Л. И. БРЕЖНЕВ МОСКВЕ ЮХАККХАЧАР

25 августе Крымера Москве юхавеана КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев.

Внуковски аэродроме цунна дуьхьалкхиабар новкъостий Ю. В. Андропов, М. С. Горбачев, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, П. Н. Демичев, Т. Я. Кисёлев, В. В. Кузнецов, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, КПСС ЦК членаш А. М. Александров, К. М. Боголюбов, О. Б. Рахманин, С. К. Цвигун, Г. К. Цинев, Н. А. Щелоков, КПСС ЦК членалла кандидаташ В. А. Голиков, А. М. Поплавский, Ю. М. Чурбанов.

(ТАСС).

«Космос-1299»—сигала

1981 шера 24 августе Советски Союзе урагIъяхийтай аргIанара Латтан искусственни спутник — «Космос-1299».

Космически арен дIахо толхамаш дара эшаш йоза Iилман аппаратура оттаяй спутника борта тIа. Спутника тIа оттаяь аппаратура дерг-тIа болх беш я. Координационно - вычислительни центро цо Iочутелаш йола информаци йоашк.

(ТАСС).

КИРГИЗСКИ ССР. Таш-Кумырски ГЭС хургйолча — Нижне - Нарынски каскада ахелагIча лагIа тIа — техника балхаш беш я «Гидропроект» института среднеазиатски отделене комплексни изыскательски экспедици. Цо тохк гидроэлектростанци хургйолча моттига лаьттан тIоаний физико-механически лоаттам, Нарын якача додача хий режим.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) геодезисташ И. Котова, С. Горбунцова, Н. Волкова воккхагIволе техник-геодезист В. Усеп.

М. АШИРБАЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

ДОАКЪАР—ДУКХАГIА

Цхьам шерех ах шерам хьайбашта тоъаргдолаш хьакнек гIожен доакъар кийчде лаьрхIад укх шера «Малгобекский» зомесий совхоза къахьегамхоша. ХIаьта шоаш аьнар кхоачаш а ду. Ялат чуйийзача 1200 гектара тIара чах аргIаш даьд, из цхьа эзар совгIа тонн да. Цул совгIа дьагIенашкарча кондашка 155 тонн йол кийчъяьй. Совхоза хьайбаш леладераша йоккха терко йир рапсах сенаж кийчъяра. Из доакъар планах кийчде дезаш деце а цох 1700 тонн гарйта сенаж кIоага чу еллай.

Доакъар кийчдеча доккхий толамаш доахаш къахьйигар аргIаш даьча Эрсиноевгlар Султанеи Мувсаси, механизатораш Ясиев Хурана, Богатырев Iаьлас, Алероев Нураде, Зигиноев Адама. Юкъера лаьрхIача хIара дийнахьа 130—200 процент нормаш кхоачаш а еш балхаш дир царех хIаранс.

Дукха ха йоаццаш баьча тохкамах кийчдаь доакъар тIехдика хилар хьахьокхаш акт оттайир комиссе.

Укх деношка кхы тIа а шоай хьайбашта сихбеина хьаьна доакъар кийчдеш боахк совхоза механизатораш.

С. ТЕМИРХАНОВ.

БАЬЦАДААРАШ—ПЛАНАЛ СОВГIА

Дукха ха яц «Чечингушплодоовощхоз» объединена чуйодаш «Гардалинский» яха совхоз вIашагIъелла. Массеха бригада я цу совхозе баьцадаараш кхедеш. Царна кулгалдеш ба йоккха балха опыт йола Х. Турачев, А. Везиев, «Знак Почета» яха орден лелаю М. Теречбаева, комсомолец С. Таразов, кхыбараш.

Хьукхъам дика болаш хьалкхедаьд кх шера баьцараш. ХIанзе пачхахьалкхена дIачудениад цхьа эзар тонн гаргга, хIаьта деррига дIачудала лерхI дар 5100 тонн, укх планал 500 тонн совгIа да.

Совхоза белхлошта юкъе яьржача социалистически яхье къаьстта дика хьоккамаш гойташ къахьег З. Сангараевас, Т. Элимхановас, Т. Виситаевас, кхыбараша.

ХIара дийнахьа Горплодоовощторга тикашкеи консервни заводашкеи дIоийтаьа тоннага кхоачаш баьцадаараш дIадохьийт совхоза къахьегамхоша.

РЕСПУБЛИКА ФЕРМАШКА

Укх шера 25 августа шурай фермашка баьча балха хьашхахаш гойташ йола СВОДКА

Районаш	ХIара Iаттагара дийнатьа ньаькхар (кг): 1980 шера 25 августе	1981 шера 25 августе
Наурски	8,3	7,7
Шелковский	7,1	7,5
Грозненски	6,9	6,8
Гудермесски	6,4	6,3
Шалински	6,1	5,9
Надтеречни	5,3	5,7
Сунженски	5,5	5,6
Назрановски	4,9	5,3
Урус-Мартановски	4,9	5,1
Ачхой-Мартановски	5,4	4,8
Малгобекски	4,6	4,3
Республике тIехьа	6,2	6,2

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАШ ХЬАЙОАГIА...

«Малгобекнефть» НГДУ ремонтин цеха болхлоша шерра социалистически яхь йоарнальй цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера план хаван хьалха кхоачашъяра. Цу яхье хьалха а латташ, къаьстта дика тоьламаш доахаш ба итташ ремонтникаш. Шоай новкъосташта хьоехаш телаш болх беш ба токараш, коммунистически къахьегама ударникаш Преничев Евгений Васильевич, Харсиев Махьмуд, слесарь Горчханов Халата Мухьмад, кхыбараш. Цар массеза а шоай сменин нормаш тIехкхоачашъю. Харсиев Махьмуда дукха сакха дукхала а тийшай «Социалистически яхье котвальнар» яха сийлен знак, иштта цунна еннай «За трудовое отличие» яха медаль.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) токарь Е. Преничев, слесарь М. Горчханов, слесарь М. Харсиев.

И. ПЛИЕВА сурт.

Хьинаре къахьегаш чакхбоалийтаьш латт август бутт «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьттахоша. Духхьал хьалхарча ах бетта цар планагIа лаьрхIачул совгIа даьккхад 1700 тонн мехкдаьтте, хIаьта ер шу доладелча дена пачхахьалкхен планал совгIа цар даьккхад 12800 тонн «Iаьржа дошув». Из да шера тIайийцача социалистически декхарех планал совгIа даькка лаьрхIа мехкдаьтта миссел.

«Бийдама, доагораэнергетически, кхыйола материальни ресурсаш кхоаре, царех дикагIа пайда эцара бола белх «ЧоагIбара» хьаьнъехьарча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета сонама мое а луш, мехкдаьттахоша

МЕХКДАЬТТА—ПЛАНАЛ СОВГIА

ЧIоагIа къовсам лоаттабу кхом барии хаурмат даран тIеlьа. Цох доккха беркат даьккхад «Старогрознефть» НГДУ коллективано. Укх шера кхоаь электроэнерги шин миллион киловатт - сахьат гаргга я, 500 тонн совгIа метал, пачхалаш, кхыйола материалаш кхоаьй цо. Пачхахьалкхен планал совгIа продукци мехкала яккхара, доккхачун а зlамигчун а кхом барах укх шера пачхахьалкхенна баь пайда 138 эзар сом да.

«ХIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта!» яхача девизах шерра яьржача социалистически яхье халдала хьалха латташ хьабоагIа мехкдаьтта доаза операторий Ленина орден лелаеш вола Бетиров Саид-Эми, Къахьегама Цlеча Байракха орден лелаеш вола Иванов Виктор, «За трудовую доблесть» яха медалаш ена бола Салтаева Асма, Кабанова Татьяна коммунисташ Абуев Ахмар, Пономаухина Нина, Джабраилов Ахьмад, кхыбараш. Мехкдаьтта зехьа ца а дойташ халдалза технологически оборудоване болх байтарах хIара сменагIа нормаш дикка тIехкхоачашъю цар.

А. АЗИРХАНОВ.

ХА ДIА МА ЯХИЙТА

Кхаь беттал совгIа ха я Наьсаран района боахамаша шоай доахан аргIорча цонашка дIадиeаь. Уж арадоахкашехьа, бlаьстан юххе е йолаю хургдолча Iана йола кийчо фермашка. Из болх мишта лел хьожаш хилар газета рейдови бригада района цхьайолча фермашка.

«Маяк» яхача совхоза керттерча зоотехника Колзоев Мурада хьахьокх тхога СурхотIарча ферма базаш. БIарчча хьайийцача лоадам бовцаш балхаш мара дисадац укказа де дезаш. Детташ дола доахни чу хургдолча базера уйнаш, маlараш, кореш тоадаь да наг-наггахьа клапанаш хувца мара ца эзаш боах беш я автопоилкаш. Иштта я кхо арадоаха транспортераш а.

Цунна лоалахара «къаьна» базен цхьаькха цхьа корпуси кийтъяьй къона доахан чу докха. Кортамукъа хургда уж базашка. «Кийчъяьй» яхе доп дизза дагIац. масала, «къаьнача» базана. Дукхача шерашка хьайайна кхо доал цу чу. боиъоица чIоагIъенна кIийле а хинна. База цlенъе а цул тIехьагIа ва Воккхалла а кхувргдоле ха дIаяхийтай. ХIанз кхо арадаккха эттача, духхьал цу гIулакха къаьстта нахи техникен ездргьа йlаьххача хана. Иштта йоллышехьа чудокха дезаргда цу чу хьайбаш. ШоллагIъяр кийча я. транспортера цхьа звездочка хувца мара ца безаш.

Iаьли-Юртарча базашка дукхагIа да де деза балхаш. ХIаьта а совхозе цу гIулакхах бIу къожабеш бац. «Хьу, кизгаш, хьастам, кхыйола гIишлон материалаш йолаш я», — йоах зоотехника.

СаготагIа да доакъара гIулакх. Хьайбашта кхоачам хилла эшача 500 тонн аьлах ах мара яц совхозе. Из а хIанзчул тIехьагIа хьакха лерхI люцерни (40 гектар) иззамессел мукхи лаьрхIача.

Ца тоъаш йола йол ка болча ялатий чаца дIакхоачашъе лерхI боахаме. Ча а дац кхоачам хилла — 250 — 260 тонн мара.

Эшаш долча 240 тонн ялатах долаш дар 60 тонн гаргга да. Ца тоъар арахьара хьатIада деза хIанзчул тIехьагIа.

Моша доакъар кхоачам хилла Iалашде тороиаш я боахаме. Хаддаш аьлча, хIара килограмм учете хила езаш доакъарий кхом бе безаш да укказа хьал.

ЗЕХЬА ХА ЦА ЙОЙТАШ

«Назрановский» совхоза Аьли-Юртарча ферма базаш тоаеш болхлой боахк сихбеина. Бе безача балхага хьожаш, эшар тIадахьаш ба ферма бригадир Костоев Хаматхан, отделене управляющи Оздоев Дауд. Шоай бlаргагIуналла, доаггIача тайнара хьадайт кулгалхоша балхаш.

Эргальнихя чура тоаеш латт 204 Iатта лаьрхIа йола детташ дола доахан чулоаттаду база. Реконструкци яьначул тIехьагIа деррига балхаш механизмашца деш хургда укказа.

Вокх кхаь корпуса чу а я механизаци, хий меладеш йолча автопоилкашкара дIакхача. Уж тишъеннай, болх беш яц. «Фермана укх шерарча реконструкце планица а лаьрхIадац уж тоаделга. Цудухьа бешкарта латтача кийшка меладергда хьайбашта хий. ХIаьта кораш, наIараш, уйнаш тоадаьд, наггахьа дисараш тоадеш мах боах.

ДIадахача шерашка Iаьсий чуледеш хинна корпус хIанз къаьстта отделени а яь, керда юхитоаеш латт. Дахна дездена а керда даьхка а доахан (30 етт) керда Iаьсийн хургда цу чу. Деррига балхаш механизмашца деш хургда. Сентябрь бетта йистеяьнкха лерхI корпус.

— Хьалхарча шерашка шоаш латтача базашка дахкар доахни, — йоах ферма бригадира Х. Костоева. — бlаргаlунал дIа ца кхоачаш дусар цхьадола керда даь Iаьсий, шелалла лазараш хулар тIехьагIа довра. ХIанз цу хlамах кхера дезаргдац. Iайха хургья базе. Йlовхал хьачуюллаш доахк тхо уллув хьалъяьча кормоцехера.

Кормоцех керда объект я совхозе. Соахка гураха йолаенная болх бе. Эггара кердагIйолча оборудованеца Iалашъяь я из. сахьата 1,5 тонн баьца витаминни хьоар даккха низ болаш я. Цехе хьадаьккха баьца хьоар (1200 тонн гаргга) комбинированни доакъарех хийца дIадеинад совхозо. ХIанз кийча долаш да 30 тонн гаргга.

Совхоза ший фермашта а, хIаьта миштта кхыча боахамашта а витаминни хьоар, гранулаш, брикеташ кийчъергья цехе. Хьайбаш леладераша шоай балха тIехь дукха аргалонаш е лерхI цун новкъосталца.

2800 совгIа совхозе долча бежанах ялхлагIа дакъа Аьли-Юртарча ферме да. Цу хьайбашта эша доакъар дизза Iалашде тороиаш йолаш я. ПланагIа йоагIача 480 тонн аьлах базашка хьатIа эзай 280 тонн. Пол дIахо а хьокхаш хьайбаш латтаргдолча хьатIеозаш латт.

Ка болча ялатий ча вIалла ца дойташ доакъарийна дита саьрхIад. Хьурмат деш чуэц из совхозе тIеххьарча шин шера. ДукхагIа терко ю вож доакъараш Iалашдара а.

Боахама центральни усадьбе паха хьаьтача, доакъар Iалашдара сурт укх тайпара дар (Iалашде лаьрхIар а долаш): йол — планагIа йоагIар 1500 тонн, йолаш яр — 1310 тонн; ча иззамо — 2000/1200 тонн, — сенаж — 1200/1550 тонн, силос — 15000/1875. Мошача доакъара дIайийна эзар гектар хьажкIаш хIанз хьакха йолаеш мара яц. Из илли кхоачашъе горо я.

Цул совгIа йоли чан ца тоъача пайда эца лерхI хьажкIий гIаламех.

Цу тайпара, йолаш йолча эррига тороиех кийса, доалаша пайда эц, хьайбаш хало йоацаш Iангара даха вIаштIехьа да «Назрановский» совхозе. Цхьабакъда, совхозе массанахьа-м гац из доал.

КХОАНЕНГА ХЬЕЖАШ...

Лакхе дийца дика гIулакхаш дицдеш дог эккхийтар Пхьилекъонгий-Юртарча ферме тхона бlаргадайначча сурто. Паьнъа йистте уллача базе чувоаллашехьа кулга аьрда оагIорахьа доалла зlамигга цIа нувхий гуниех дизза латт. Цу базе в. е цунна уллув ягIачоа а чухьара ремонтни балхаш доздаьдац. Автопоилкаш, кхо арадоаха транспортераш ехай, кулех йизза доахк. Хьаьна цхьайола наIараш, кораш тоаде дезаш да. Болх беш саг яц — ремонтникех. Уйнаш тIара къаьна асфальт хьалбьакхаб, хIаьта кердабар хIанз а Iобилла болабаьбац.

ШоллагIчен кхоалагIчен (уж ах тхов а чухкийтта латт) базашта юкъе гIолла ков йоахка бетонни кийш дIатIаваха йиш йолаш яц — морача цlунои колдон хьалдизад ков дехьарен сехьарен. Цхьайолча моттигашка ах метр гаргга да цуна кIовргал, шорал — 6 — 8 метр, хIаьта дIоахал — базай дIоахал, 45 — 50 метр!

АргIенгахьа лостам а болаш я ковна планировка. Нагахьа цигара из Iохеце, хий а колд а йоддашехьа чугIоргйолаш, лохехьа боал силос чуехка кIоаг. Цунна хьатIа а отташ дегIад кердача доакъара аргIа.

Коа, гонахьа дIахьежхьежача латт къаьнача а укх шерарча а кхона гувнаш, аргIаш. Амброзех, кхыча новрхlех хьалйизай гонахье, бешкарта йовхаш.

Хьайбаш чудохка кийча йолаш цхьалхха цхьа база я ферме — совхоен укх шерен хьалъяьй керда яр.

ХIанзд укказа селла довл доаца сурт. аьнна дIахатта саг вац гонахьа.

— Мовли яхаш ва бригадир, — йоах шоай нанна хьалхара Iаьсашта гIулакх де даьхкачи бераша. — тайпан цIи тхона йовзац. Iуйрийна вир мотт из дехьа коа...

ДIахо хьаттача гучадоал: Илиев Мовли яхаш ва ферма кулгалхо. Хетартахьа ферме наг-наггахьа воагIаш хьалша ва. Иштта из хилар гойт ковна сурто а.

Делкъел тIехьагIа кхо сахьат даьнна ха яр тхо цига хиннар. Iаьсашта чакхъяьккха шура молаеш йола кхувш йоагIа йийг, кхо доаккхаш вовл цун ханнара нIаьна. Цхьаьнкн вагIа нарта тIа а йийна, цар сагот ца долийташ, сакъердаме къамаьл дувцаш.

Цу дийнахьа Iаьсашта доагIа «напагIа» да йиIиго лур. Аьлча а боагача маьлка кIал нийш чу улл йокъаенна силос Iаьсий тIакховдаш цунна. Кхоалеи тхов тIаккхачаш нийш йолччахьа Iы де. Шоайла лергаш Iувнаш доахи, шурийна тIаккхача гIерташ кхотадена Iаьсий.

— Мелла ераш укказа? — хетт оаха бераша.

— Хапар даьра из-м, 60 да мотт сона, — йоах кIаьнко.

ДIалаьрхIача бlаьнига совгIа хьайба да бешкарта. Iаьсашта тIерча дено хьайоах цар рацион миштай. ХIаьта я хетт оаха из йиIигата.

— Iуйрийна хий моладу, делкъийга чакхъяьккха шура лу, зlамагIчарна Iуйрийнеи сайрийнеи цIена шура лу... — дукха ха хьалхагIа хинна хIама санна дага лувц йиIиго.

— ДIаьхача денна фу юъ акхар? — хетт тхоцарча новкъосто.

— Ма-дуъьа керда фо да, — бегаовх тха хаттар бераша.

Цу хьале долча Iаьсашта дулх тIанхетилга яха дош хьоаде а дагIац.

Керда база хьалъеш латт ферме Iаьсашта лаьрхIа. Соахка болабаьб болх.

— Укх шера йистеяккха лаьрхIадар ер. — йоах Пхьилекъонгий бригадира Харсиев Махьмада. — баkъда, йоале тамаш-м я. Материалаш яц боах хьабе. Блокаш яц тоъал (царех хьал дотт пенаш), хьу хьатIаснаяц. Шин бетта вIалла хIама ца деш цlагIа даьгIад...

Пхьилекъонгий-Юртара ферма къаьстта терко е езаш боахам ба — цига гулдаьд совхозера деррига бруцеллезни хьайбаш. ДIахо маIан де ца дезаш дош да из ше. Из гIулламх довзаш вIаштIехьбаккха беза фермера производствени а санитарни а болх.

576 бежан да укказа Iа даккха дезаш. Цул совгIа отделене фермашка кхоабаш ба 7 эзар совгIа устагIа. Боккха боахам ба из. Тхона хетачох цунга хьежжа теркам эц фермана совхоза кулгалхоикарен партийни организацегарен. ХIаьта из хIанзарчоа хоалуш бац.

«Сердало» газета рейдови бригада:
Б. ЧАБИЕВ, халкъа тIахьожама Наьсарен районни комитета инспектор;
З. ДАУРБЕКОВ, газета штате воаца корреспондент,
А. САГОВ, соб. корр.

РЕЙД

Сунженски районера хоамаш

«Ассинский» совхозе чуйна болабаьб хохаш. Уж хьалкхебаьб № 2 йолча баьцадараш леладеча бригада. Хохаш хьабоийача хьинаре къахьег М. Жиляковас, П. Джабаевас, Е. Зраженскаяс, Г. Баландинас. Царех хIаране нормах 300 килограмм болаш дийнахьа 576 килограммага дIаккхоачаш хохаш хьалохьабу. Совхоза болхлошта юкъе эггара къахьегама овсарле лакхагIа йолаш болх бераш уж ба. Цар сийна совхоза контора хьалхашна арахийца «Молния» йовл.

Баьцадараш кхедеш ворхI бригада я совхозе. Укх деношка шоай кхашкара хьувкъам чуэцаш боахк болхлой. Бригадашкара коллективаш сихагIен дикагIен баьцадараш чуйийца дахара деррига шоай низаш оарцагIдаьха къахьегаш я. Таханарча дийнахьа эггара дикагIа хьокхамаш гойташ къахьегаш я къона специалист - коммунист Сулаев Машан керте латта № 6 йола бригада. Цун коллективо хIанзале 82 процент кхоачашъяьй план. ХIаьта пачхахьалкхенна нарсаш дIаллара план дикка тIехкхоачашъяьй. Уж 23 гектара тIа кхеньяр вар. ХIанз 17 гектара тIа кхеь помидораш чуэцаш боахк уж. Шера планех шоай пачхахьалкхенна дIадала деза баьцадараш дIадеина бовла а боахк уж.

* * *

Рапс фу доакъар да а хIаьта из теларах хьайбаша мел продукташ дукхагIа лу а укх шера бокъонца хайра юртбоахама специалисташта. Тахан доакъара балансе болггала моттиг дIалоац рапса. ХIанз из культура дIае ераш йола ха хьатIакхачай. Шийхиннахьа из дIайийна боахамаш ноябрь бетта хьайбашта дIадала моша доакъар долаш хургда.

Района боахамаш доацача хана 4600 гектара тIа рапс дIае езаш да. Эггара дикагIа из болх вIаштIехьбаьккхаб «Победа» яхача колхозе. Укхала еррига дIае езар 400 йолаш хIанзале дIайийнад 234 гектар. XX партсъезда цIерагIча колхозе — 220 гектар. дIае езар 400 йолаш.

Из маьхе йола культура дIаера балхаш эсала лел XIX партсъезда цIерагIча колхозе. ДIае езар цхьа эзар гектар йолаш цига дIайийнаш кхо бIаь гектар мара. ХIаьта «Восход», «Заветы Ильича», «Орджоникидзе» цIерагIча колхозашкеи «Серноводский» яхача совхозеи таханарча дийнахьа цхьа гектар рапс дIайийнаяц. ХIаьта ха дIайодаш латт. Из дIаера балхаш сихде деза.

* * *

Оперативни даннеша яхачох силос чуйоллара балхаш района дукхача боахамашка эсала вIаштIехьлаьхад. Планах йолла езар 117 130 тонн йолаш чуеллар 50 эзар тонн мара яц. Района деррига боахамашта юкъе цу гIулакха дикагIа балхаш ду «Победа» «Кирова» цIерагIчен колхозашка.

Халахете а кхыча боахамашка уж сагота балхаш тIехьадоах, чуйолла силос дика хилац. Хьайбаш диза долаш Iангара дахара шортта доакъар кийчде деза кхы ха дIа а ца йохийташ.

И. ВОЛГИН.

АВГУСТОВСКИ СОВЕЩАНИ

Селхан Грознерча В. И. Ленина цIерагIча культура Двореце хилар вай республикерча школай кулгалхой августовски совещани.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела Х. Х. Бокова дIаслар хьехархой группа СССР-а орденаши медалаши.

Цул тIехьагIа Нохч-ГIалгIай АССР просвещене министра С. М. Мовтаева доклад йир дIадахача дешара шера халкъа образоване учрежденеша баьча балха итогехи цхьайтталагIча пятилеткъа хьалхарча шера царна хьалхашка латтача декхарехи.

Совещани чакхйбалаш шоай школашка бераш та знанеш а коммунистически кхетам а балара болх мишта оттабаьб дийцар республикерча тайп-тайпарча школай директораша, дагабьлар из болх кхы а тоабара хьакъехьа.

ДЕ ДЕЗАШ КХЫ А ДУКХА ДА

КПСС Малгобекски горкома пленумера

«Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабарах» бола КПСС ЦК соцам арабаьлча гIоне городской партийни организаце чIоагIа теркам тIаахийтаб къахьегамхошта интернациональнии атеистически кхетам балара, дукха болх баьб уж марксистско-ленински мировоззрени йолаш, вахаре денalera лозаци лувдаш хилийтара. Беррига а болх тIебнийрза хиннаб коммунизм хьалъяра дешаш къбастадара.

Районе бахача къахьегамхошта атеистически интернациональнии кхетам лулга оргадаьккха тоадар дувцаш лукха ха йоацаш КПСС Малгобекски горкома V пленум хилар. Из болх тоабара, вьлар пленуме доклад яьча парте горкома секретара Т. Д. Албогачиевас. городской комитето юкъейизай идеологически актив, культура учрежденеш, цар балха координаци яра вIашагIъеллай идеологически комисси.

Атеистически а интернациональни а тематика йолаш, районе каст-каста чакхдоах цаI дола политденош, атеиста деноw. Кхетама болх тоабара массаза а теркалъю бахача нахьа предложенеши заявленеш.

Горкома бюро, идеологически комиссе заседанешка, партийни собранешка, района идеологически актива совещанешка дувц къамашта юкъера доттагIал чIоагIделга, тишденнар, ширдаьннар дIадоаккхилга, кердадар хьаэцилга. ВIашагI а елла, болх беш я районе дийна духьалара болх тоабара йола районни совет. Къахьегама коллективашка, нах бахача моттигашка атеистически интернациональнии кхетам луш эзар соагIа лектор, агитатор, политинформатор ва.

Интернациональнаман Iилма атеизман пропаганда еча лоархIаме моттиг дIалоаш политпросвещене системе. ДIадахача шера тайп-тайпарча школашкен теоретически семинарашкек дешаш хиннаб 8 эзар соагIа саг, 34 теоретически семинарашка коммунистайен парте боацарашеи «ДегIаена социализми къамаши», «Материалистически сандетам хьахилара» проблемаш Iомалай.

Ширдаьннача, наха ца эшача гIулакхашца къовсам лоаттабара чIоагIа лоархIаме да керда традицеш, обрядаш, цIейш юкъехувлилга. Дукххача коллективашка дика оамал а хинна дIаэттай хьалха балха воагIар вевзилга, торжественни хьалаш а долаш, къоначарна паспорташ дIалулга, иштта Советски Эскаре гIулакх де болхараш накъабоаккхилга. Вахара юкъеденад тIема а къахьегама а ветеранаш юкъе а болаш, сайренаш чакхйоахилга, хьувкъама цIейш деделга.

Цунца цхьана белгалдаьккхар доклада тIа, атеистически интернациональнии кхетам балара болх хIанз а КПСС XXVI съезда решенеша, КПСС ЦК соцамеца дIа ма деххара ца хилар.

Цхьайолча парторганизацеша хано дIадехарга хьежжа эргадаьккха тоадаьдац идейни кхетам лулга. Овсарле лакха а йолаш, къахьегама хьалаш массанахьа а вIаштIехьдаьхадац. Беш бола болх тоъам болаш бац наькха хьинар айдаре, шерра социалистически яхь йоаржалра тIабёрзабаь.

«Сагопшинский», «Ачалукки», «Луч» яхача комсий совхозий, РСУ, маьхк еча, кирпичашкаш еча, «Ачалуки» яхача минеральни хий арахецача иалодий партийни организацешка лаьгIбаьб политически болх. Партийни а пенчахьалкхен а дисциплина телхерашца лоаттабе беззача тайпара къовсам лоаттабац. коммунисташа даим шоай авангардни лоархIам лакха лоаттабац, КПСС членийн бехктокхам лерттIа айбац. ДоагIача тайпара довзац производственни коллективашкара хьалаш, нах бахача моттигашка кхетама болх эсала бу.

Пленешка къамаьл даьча горисполкома председатела заместитела А. Б. Березенкова, атеистически балха городской совета председатела М. А. Мачуева, гороно заведующе А. Д. Алирова, «Малгобекнефть» НГДУ слесара М. Горчханова, кхычар дийцар юкхьанцарча партийни организацешка а ВЛКСМ горкомо а идейно-политически болх тоабара де мел дезар ца даьлга, къахьегама коллективашта, интеллигенцейа, кагирхошта юкъе кхетама болх ледара белга. ЦIенхаштта дола кхоачамбоацараш да районерча школашка дешаш болча кагирхошта коммунистически кхетам лулга.

Дийна керте латтачар законаца ца доагIаш леладу гIулакхаш дехкара де дезар дац горисполкомо, халкъа депутатий юрта советаца. Из бахьан долаш ве доал, сактетам лоха болча наха цар хьалха доахар хьаэц.

Къахьегамхошта коммунистически кхетам балара беча балха юкъе лаца деза даькъа лацац районерча цхьаболча кулгалхоша. керттерча специалисташа. Уж дешаш эггара хьалха доагIа гIалгIайн нохчийн къамех болча кулгалхошта. Ди бувцаш бахача наха хьалхашка цар шоай наьна меттала къамаьлаш кIезига ду, ширдаьннача духьала майрра къовсам лоаттабац.

Пленумо тIанийцача соцам тIа белгалдаьккхар КПСС XXVI съездо дIа ма деххара атеистически интернациональнии кхетам балар эргадаьккха тоаделга, балха ерригача средствашеи формашеи пайда а эцаш, къахьегамхой марксистско-ленински мировоззрени хилар Iалашде деанилга. Идеологически болх комплексно чакх а боахаш, идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам лулга цхьана чакхдаха дезаш гIулакх да. Беррига а идейно-кхетама болх тIаеста хила беза КПСС XXVI-ча съезда решенеш, 1981 шерара планаши социалистически декхараши, XI-ча пятилетка ерригa а заданеш толамца кхоачашъяра.

Пленумо тIанийцар КПСС XXVI съезда решенешка хьежжа интернациональнии атеистически болх тоабара КПСС Малгобекски горкома 1981 — 1983 шерашка де лерхIачун план.

Т. ФЕДОСЕЕВА,
«Ленинское знамя» яхача Малгобекски городской газета редактора заместитель.

Черсий-Балкхаройчен 60 шу дизарга

Черсий - Балкхарой АССР вIашагIъелла 60 шу дизара доккхий толамаш доахаш педкъабоагIа республика къахьегамхой. ДIадахача шерашка кустарни промышленности тIехьабиса юрта боахами мачIехьабиса юрта боахами ма ра ца хиннача республикаx дика дегIаеннь экономикен культурен йола моxх а хинна дIаэттаб.

Республике болх беш я машинашъю, электротехнически, горно-металлургически предприятеш. Цар продукци кхоач вай мехка ерригача районашка а дукххача доазол арахьерча пачхахьалкхенашка а. ЦхьайттаалагIча пятилеткe кийч а я серийни арахеца йолаергъя «Телемеханика» яхача объединенера урхалдара керда автоматизированни система, болх бе йоллаургъя Тырныаузски горно-металлургически комбинатера керда мощностaш, дукхагIа хургъя пачхахьалкхен дикаль Знак тIайолаш арахецаш йола продукци.

Черсий - «Балкхаройченах» хий дехкача-ньтай республика хиннай. Из сий а деш лоархIаш я хьажкIаш, кIа дика хьувкъа деш хиларца, хьайбаш леладелга дикка дегIадовлад хиларца. Республика лакхерча а юкъерча а дешара заведенешка дешаш тхьо эзернел тIех саг ва. Книжкаш, журналаш, газеташ арахец республике черсий, балкхарой, эрсий меттала.

Кхь шеттала ю телевиденем радион передачеш а.

СУРТАШ ТIА: 1. Нальчикера Советий ЦIа;

2. «Декоративные культуры» яха совхоз — декоративни гиьнаш, зиздаш, кIотарган кхеера даьлъе мехка хьалхе леладечарех боахам ба;

3. «Ший отрасле дикагIа лоархIаш болча «Телемеханика» яхача производственни объединенера радиоаппаратура дикагIйола монташницаш (аьрдехьара аьттехьа) — М. Калова, Л. Филимонова, С. Кулешева, М. Кажарова.

Г. ДИКА суртеш.
ТАСС фотохроника.

ЙОККХИЙ КОТАЛОНАШ ЙОАХАШ

«Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахоша дIабахача ворхI бетта планал соагIа цар мехкахала яьккхар 62 эзар сома маьхка товарни продукци. Пачхахьалкхен планагIа лаьрхIачул соагIа даьккхар 2840 тонн «Iаьржа дошув». Къахьегама овсарле лакхъяра задани 0,4 процент тIехкхоачаш а еш, дукхьала из лакхъяра чотах даьккхад планал соагIа мел даьккха мехкдаьтта.

Уж къахьегама толамаш даха вIаштIехьдаьннад мехкдаьттахоша шоай хьинари низ кхо ца беш къахьегарах, торонехи кхоачамехи бизза пайда ийбарах. Пачхахьалкхен планах скважинех пайда ийбара коэффициент 0,976 хила езача из дIакховчаьлъ 0,977-нега. Мехкдаьтта тIоанашта низ тIалоаттабар духьа хий скважинашка чуахийтара пачхахьалкхен план 100,7 процент кхоачашъяьй. ЗIамигчун а доккхачун а кхом бара тIехьа къовсам лоаттабарах а доккха беркат даьннад. Укх шера кхом барахи хьурмат дараки пачхахьалкхенна баь пайда 42 эзар сом да. Скважинашта кипитальни ремонт яра задани толамца кхоачаш а еш, цун чотах тIаккхийтта мехкдаьтта 36 тонн да. Мехкдаьтта даккхара интенсификаци яра тIаераавь укх шера чакхъдаьккхай 18 геолого - технически мероприяти. Цар а дукхъа дукхагIа хилийтад доаккхаш дола мехкдаьтта.

Дукха ха йоацаш кепа а теха арабаьннача «Бийдала, доагора - энергетически, кхыйола материальни ресурсаш кхоярай царех дикагIа пайда эцаран бола болх чIоагIбара» хьакъехьарча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета Соцама жоп а луш цар укх шера кхояьй 455 эзар киловатт - сахьат электроэнерги. ХIаьта укх шера хьалхарча вX шера электроэнерги кхоара тIехьа яьржача социалистически яхьа итогаш йича, «Горскнефть» НГДУ коллективана хьалхара моттиг а хьожаеш, КПСС обкомо, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совето, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байрах елар.

Ерригсоюзни социалистически яхье башха-дика къахьегама толамаш дахарах Ленина орден делача «Грознефть» производственни объединене коллективана карара кара теле ЦIе байрах а хьожаеш хьалхара ахчан преми елар. Уж толамаш доахача дизза даъкъа лаьцад тха «Горскнефть» НГДУ коллективо а. Социалистически яхье шоллагIа моттиг хьожаеш а ахчан преми яда а оттадаьд цунна.

«Горскнефть» НГДУ цехашта юкъе лаьрхача социалистически яхье хьалхара моттиг хаддийза лелаеш хьайоагIа Газиев Хаит Юсупович керте латтача мехкдаьтта доахача шоллагIча цеха коллектив. Пачхахьалкхен планал соагIа даьккхача мехкдаьттах дерригa хIанз дац аьнна цо даьккха да.

Шоай новкъосташта хьинаре къахьегарца даим хьоккхам телаш хьабоагIарех ба мехкдаьтта доаха операторааш П. П. Зырченко, Г. М. Кукленков, А. И. Ширяева, В. Э. Гиязов, Г. Г. Мунина, оператор - товаровед А. А. Саврий, электромонтераш В. А. Рудык, А. П. Поляков, А. Т. Москаленко бурувдеттараш Н. И. Дорофеев, Р. А. Мусаев, Г. Салтыков, кхы дукха бараш а. Цар массаза а шоай сменни нормаш даим тIехкхоачашъю.

Тюменски мехкдаьттахоша дIайолаль инициатива хьал а лаьца, КПСС XXVI съезда решенеш йизза кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаьй тха мехкдаьттахоша. Шоай торонашкеи кхоачамашкеи цIаькха хьежа а хьежа, керда доккхий социалистически декхараш тIанийцад цар. Шера планагIа лаьрхIачул соагIа 5100 тонн мехкдаьтта даккха дош деннад цар, цу даькъе Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 64 шу дузача дента планал соагIа даьккха мехкдаьтта 4 эзар тонн а хулийташ. Уж денхараш «Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наха беррига а раьза а болаш тIанийцад. Шоаш денна дош дизза кхоачашдергхиларах бIубенна ба уж.

Е. ИВАКИНА,
«Горскнефть» НГДУ планови отделе начальник.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА — ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

ШОАЙ БЕХКТОКХАМ КХЕТАБЕШ

Шоваткъа соагIа коммунист чувоагIаш йоккха цехови организаци я «Малгобекнефть» мехкдаьтта управленера яр. Управлене тайп-тайпарча отделашта кулгалдераш, дукхагIбола инженерно - технически болхлой коммунисташ ба. Цар балхах тийша да дукххача даькъе къаьст-къаьстача цехаша, службаша, НГДУ ерригача коллективо шоашта хьалхашка латта боахама а социально - политически а декхараш толамца кхоачашделта.

Мишта лоархIабу цу бехктокхамеча декхарех НГДУ управлене аппарата коммунисташ, фу де деза КПСС XXVI съезда соцамашка хьежжа коммунистий авангардни лоархIам дIахо йодача хане кхы а лакхбаре? Керттерча даькъе дувцараш уж дешаш долаш чакхъьлар ала йиш я укх деношка укхаза хинна отчетно - хоржамий собрани.

КарагIдаьнначук критически мах беш, цехови парторганизаце, берригача мехкдаьттахой болх дIахо тоабара де дезарашта уйла тIаерзаеш яр цехови организаце партийни бюро балха отчетах С. М. Муталиева яь доклад а. Иштта дар дукхагIча даькъе собрание коммунисташ: кадрай отдела инспектора Е. Н. Зарудневас, бухгалтера Л. И. Никитинас, Центральни инженерно - технически служба начальника Н. П. Заруднева, къахьегамен а лапен отдела йоккхагIйолча инженера Н. Д. Широковас, производственно - технически отдела йоккхагIволча инженера А. С. Паука, Iилма-тохкама лабораторе начальника В. Н. Ковярова, кхыбараша даь къамаьлаш а.

Собрание белгал ма даккхара, шерагара шерага, беттагара беттага ритмично болх беш, пачхахьалкхен планаш а тIанийца социалистически декхараш а кхоачашдеш хьабоагIа МагIалбикера мехкдаьттахой. Иштта дIайолалый цар керда пятилетка а. Толамца кхоачашдаьд укх шера ворхI бетта мехкдаьтта даккхара а из пачхахьалкхенга доккхара а декхараш. Планал соагIа даьккхад 740 тонн мехкдаьтта. Дика лоархIабаьб мехкдаьттахой къахьегама овсарле лакхъяра планах а.

Уж хьоккхамаш кхы а дикагIа хила тарлора, — белгалдаьккхар собрание, — КПСС Уставо дIадехкхача тайпара лакха бехктокхам болаш, ший болх творчески беш, юкъарча балха хьинаре даькъа лоацаш НГДУ аппаратера хIара коммунист, хIара инженерно технически болхло хинна валаре.

— Эггара хьалхарча моттиге латт партийни дисциплина, — аьлар Л. И. Никитинас. — Балха а вахаре а дисциплина чIоагIа йолаш, шийгара дика хьоккхам гойташ хила беза коммунисташ. ХIана аьлча, царна бIарахьеж парте боацараш. Ханнахьа партийни ваносаш дIа ца луш ба вай организацера цхьаболла коммунисташ. Голахьарберашта малагIа хьоихам лургба цар шоаш партийни дисциплина телхаеш хилча.

Алапи эцаш бела болх дика лелабарах кхоачам бе йиш яц коммунистa. хIанзарча советски болхлочун,— белгалдаьккхар собрание къамаьлаш даьча Н. Д. Широковаси А. С. Паукеи. — Юкъарча балха хьинаре лакъа лоацаш, цу балха бехктокхам кхетабеш хила беза уж. Цхьабакъда, вайна юкъе ба цу балха юстара хила гIертараш. Профсоюзни собрание президиуме хержача ханнахьа прогоколаш яздаш, пенгазета балха юкъе даькъа лацац. Цхьабарашта хета тарлу уж дешаш сел лоархIаме дац аьнна. Ховш ма хилара, доккхий хIамаш зIамигчерех хьахулаш да.

Партбюро член хилараx тарра, со вар администрацие балха тIахьожам лоаттабара йолча комиссейи юкъарча организацейи балха бехктокхаме волаш, — мукIарал дир ЦИТС начальника Н. П. Заруднева, — цхьабакъда, бIарчча шу дIадаьннад цу комиссена юкъевоагIар милаи а из фу де дезаш я а сона ца ховш. Керттера болх дукха хиларца, юкъара болх бицлуш моттигаш хул. Из ца хилийтара белггала лакхбе беза цу деша бола партийня бюро тIахьожам, хIаранетара цIенхаштта тагIа хьадекха деза тIадилла гIулакх ханнахьеи дизаш кхоачашделга.

Собрание белгалдаьккхар буруув теха яьккха цхьаккха керда скважина укх шера хьа ца кхаьчалга, цудухьа тайп-тайпара геолого - технически гIулакхаш чакхдахарца къаьнача скважинашкара доаккхача мехкдаьтта боарам лакхбарах тийша долга мехкдаьттахошта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашделга, цу хьалашка бокъо йоацаш дукха къаьна скважинаш тоаярга хьежаш сеца латтилга, цу деша НГДУ аппарата отделий, службай отделаша цIенхаштта йоанхо е елилга, скважинаш капитально а даьтта кIалхара а тоаеча йеха болх тоабара дукхагIа новкъостал де дезилга.

Дукха болх чакхбаьккхаб МагIалбикерча мехкдаьттахоша дIанъейла лаьтта № 910 йола сероводород доллача мехкдаьтта скважина хьаллара а цу чура мехкдаьтта доаккхилга дIадоладаре — а кийчо еш. Дерригa балхаш чакхдаьннадац укхаза хIанз а. Цига лоархIаме да дерригa а. — белгалдаьккхар собрание къамаьлаш даьраша. — балхаш тешщаме чакхдахар, кхерамалеи техника бокъонаш карaерзаль нах кийчбар, ханнахьа скважина болх дIаболабалийтар, кхыдараш. Цу дешай цIенхаштта терко еш, цига болх бераша дукхагIа новкъостал деш хила еза аппарата отделаш, службаш. Цу гIулакха къаьстта чIоагIа тIахьожам лоаттабе беза цехови организаце партийни бюро а.

Укх шера мехкдаьттахошта хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдара иштта бокхха лоархIам болаш да КъулбасеДа МагIалбикерча майдаи тIа буруу теха яьнна гохкамаш деш йола скважина бурувдеттарашкара хьанийца цун болх дIаболабалийтара лерттIа дика кийчо елга а. йоахав собрание. Цахоалаш коммунистий теркаме хила деза из дош а.

Собрание цIенхаштта критика йир управлене керттерча энергетикеи керттерча механикеи службашта. Дукха скважинаш болх ца беш латташ моттигаш хул электромотораш сика дохаш хилар бахьан долаш. Кхоачамболаш дийна, вIаштIехьбаьккхабай лаьтташ тIоанашкара давлени эшача боарамах лоаттаеча цеха болх а. Уж кхоачамбоацараш ца хила йиш яр энергетикеи механикеи службаша шоай болх дикагIа лелаборе.

Собрание цIенхаштта дийцар къахьегамхошта идейно-политически кхетам балара балхацара кхоачамбоацараш а. Царна юкъе коммунисташа белгалдаьхар цхьаболча пропагандисташа политически дешар хьехача газета дешарах кхоачам белга, цхьабола ладувгIараш политически а экономически а дешар Iомадеча школашка хьа ца ухилга, интернациональни атеистически дешаех кIезига лекцеш ешилга, къаьстта вайнаьха меттала, кхыдараш.

Белгалдаьха кхоачамбоацараш дIададахара, КПСС XXVI съезда соцамаша дIадеххача тайпара цехови партийни организаце беррига организаторски а политически а болх тоабара тIабенабаь соцам тIаийнар собрание.

ВорхI сагна чувоагIаш керда партийни бюро хержар собрание. Цун хьалхарча заседание юха а партбюро секретарал хержар С. М. Муталиев — «Малгобекнефть» НГДУ керттера геолог.

А. ХАРСИЕВ,
тха соб. корр.

Парте тешаме гIончий

Парте идеяш наха юкъе хьош болча лекторех, пропагандистех, политинформаторех, агитаторех, докладчиких дукххача цу нахах дIайха дешаш аьлар парте XXVI съезде ков. Л. И. Брежнева. Цо белгалдаьккхар, факташ нийса а оперативни а йовзарал соагIа, цар кIоарггача анализага, цIенхаштта вIашагIтохарга хьежаш болча къинхьегамхошка деп дола къамаьл хIара выступленех хета дезаш хилар.

Города партийни комитеташа лекционни болх бу КПСС XXVI съезда решенеша, «ДIахо а идеологически, политико-кхетама болх тоабарах болча» КПСС ЦК соцамо ма яххара.

ХIана лекционни пропаганда еш городе партийни комитетий 160 лектор «Знание» яхача общества 5070 лекторна, царех 2 эзар соагIа коммунист а волаш.

Партийни комитеташа кулгал а деш, лекторски коллективаша дикагIа тоаю лекционни пропаганда, тематика кхы а актуальнегIа хиннай, ирагIа ба лостам, бизза теркам тIабохийт къахьегамхой а шоаш Iеш болча моттигашка бахача наха а деча хаттарашта.

Къахьегамхой дукхагIа безам ба лектора дешага ладувгIа. ДIадахача шера городе йийшар 30 эзар соагIа лекци, вешта аьлча 1979 шера яьчул 2 эзар соагIа. 1980 шера хьалхарча ялх бетта 16,5 эзар лекци йийшача метта укх шера цу хана 18827 лекци йийшар.

Эггара боккхагIа теркам тIабохийт общественно-политически тематикана. Ерригача укх шера яьча лекцеех 52 процент лаьцар цо. Къаьстта дукхагIа я коммунистически кхетам балара, буржуазни ревизионистски идеологеца лоаттабеча къовсама, партеи правительствай арахьарча политика дешай хьакъехьара, выступленеш.

Царна юкъе лоархIаме моттиг дIалоаш дегIаеначa социализма башхалоний пропагандас, дукхагIа теркам тIабохийт вахара социалистически хьисап довзара дешашта.

ХIанз укх сахьата партийни комитетий лектораша дIайовзийт КПСС XXVI съезда решенеши материалаши. Уж дIайовзийт парте райкомий бюроша чIоагIъьльча организационни пропагандистски гIулакхий планашка хьежжа. Городе чакхдаьккхар «ХIанзара хьадарен машарен ленински наькъагIа» яха цаI дола политди.

Лектораштa долча новкъостала КПСС горкома пропагандай агитацеи отдела арахьхай лекцей текстaш: «Парти Советски халкъа авангард я», «КПСС XXVI съездо дунеи халкъашта юкъерча хьалах яхар», «ДегIаенача социализма ханарча парте экономически социальни политикиах XXVI съездо яхар», «КПСС XXVI съездо дунеи коммунистически болхлойи боламах яхар» — иштта цIи йолаш а уж.

«КПСС XXVI съезда накъадолхаш» яхаш общественно-политически дешараш хилар. Цу темах къамаьлаш дир: КПСС горкома хьалхарча секретара Н. И. Семенова, горисполкома председатела В. М. Шамардина, комсомола горкома хьалхарча секретара А. Г. Мовмыгас. Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхахьалкхен университета профессора К. И. Ефанова. Сентябрь бетта деха хургья «КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъе» яха общественно-политически чтенеш.

Парте горкома лектораша ерригача районашка КПСС XXVI съезда материалех йола семинараш йир лектораша, пропагандисташа, политинформаторашa, агитколлективай кулгалхоца. Цига къамаьлаш дир лектораша А. М. Багдасаряна, Г. А. Габисова, Е. П. Ковнацке, В. Л. Гудновас, кхычар а.

Города лекторски коллективай керда декхараш дийшар «Знание» яхача общества районни организацей правленей пленумашка. Цига доклад даш йир КПСС райкомий секретараша Л. С. Двегубскаяс, Л. Н. Недельковас, М. И. Сальниковас. Октябрьски районе правлене пленум хургья октябрь бетта. Городе ерригa а «Знание» яхача общества 116 юкхьанцара организаци я. Цар лелаю парте решеней тайп-тайпарча формаех йола пропаганда: лекцей циклаш, лектора деноw, кино, радиолектореш, хаттарийн царна жоп даларен сайренаш, беседаш. Городе 500-нел дукхагIча парторганизацешка лекцеш еш. Октябрьски районе Крупскаяй цIерагIча культура ЦIагIа «Съезда решенеш наха дIайоваийта», Старопромысловски района библиотекашка «КПСС XXVI съезда решенеш машарен коммунистически хьисапе хIама хьадарен программа я», Ленински районе «Ленина цIерaца — коммунизма лакхаленашка» яха общественно-политически чтенеш хилар. Заводской районе йиллай 36 лекторийн кинолекторийн. Ленина цIерагIча культура ЦIагIеи хамикий культура ЦIагIеи общественно-политически дешараш хилар, хIаьта ГрозНИИ, «Чечингражданпроект», «Грозгипронефтехим» институтий, «Пластполимер» яхача Iилма-производственни объединене Iилмахоша къахьегамхошта хьалхашка къамаьлаш даьд.

Городе я 42 халкъа университет. Цар чулоац 9 эзар саг.

ХIанз партийни комитеташи «Знание» яхача общества организацешеи беча пропагандистски балха башхало я нах дукхагIа чулоацаши тайп-тайпара формаш йолаши ца хилар. Цо йиш хулийт бахача наьха хьашташ дикагIа кхоачашде. Деш долча гIулакхашта дикагIа тIахьожам лоаттабу, рецензеш яь лекцеш дукхагIа а. ДIадахача ах шера 307 лекцега ладийгIад. Лекцешта рецензеш еча дика даькъа лоац парте горкома штате боацача лектораша.

Лекционни пропаганда чIоагIа яьржай, хIара дийнахьа 90 лекци ю. ХIанз керттера да лекционни пропаганда дикали эффективности лакхъяр, нах оаргагIбахара цун лоархIами вахарца ра буваами шерIар. Цудухьа партийни комитеташа, парте горкома районий лекторски хазарашта хIара шера новкъостал ду. Лектораштa хаддаза новкъостал лоаттаду партийни комитеташка яьхкача информационно-методически центраша. Цар справочни материалаш лекторски говзала уголоваш кийчъю. Парте горкома лектораша хIара бетта даькъа лоац лекторий, пропагандистий, политинформаторий, агитколлективай кулгалхой семинарашта юкъе. города предприятешка арабоалача, масала, СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически заводе, В. И. Ленина цIерагIча заводе, «Красный молот» заводе, кхычахьа.

Парте XXVI съезде белгалдаьккхар идеологически болх советски наьха лакхбеннача боарамга, парте чурчеи арахьарчеи политика тахханарча декхарашка хьежжа бе беза, аьнна. Лектораша хала дешаш ца доашхаш дита дагIац, къамаьл де деза кхетабергболча меттаца, сагте шаргвола хIама дувцаш. «Социалистически боахам лечкъорех лорабеш ба» тема а йолаш, лекцеш йийшар Старопромысловски районе. ДIадахача ах шера 13 лектор — юрист хиннав 43 предприяте. Цар юриста ди дIадихьар «Электроприбор», Грозненски ремонтно-механически заводе, Грозненски аьшкабетона конструкцей заводе, школай 9—10 классашка. Юриста ди дIахьоча хьинаре даькъа лаьцар прокурора А. О. Шора, халкъа суда председатела Б. У. Умалатова, халкъа судахочо Н. Н. Борисовас, юридически консультаце заведующе С. Ц. Сайдулаева, РОВД начальника В. В. Колесникова.

Оттадаьча декхаришка хьежжа партийни организацеша кулгал а деш, городе цхьадола гIулакхаш ду лекционни болх эргабаьккха тоабара. Парте горкома пропагандаи агитацеи отдела могадаь, парте ерригача райкомашка укх шера чIоагIъьлй лекторски группай керда составаш, дикагIа болх бу «Знание» яхача общества районни организацей Iилма-методически советаша.

Лекторска группашка хIанзе а Iомадеш да общественни кхеташ дар. ХIара квартале уттаю эггара вIагалдолча дешай сводкаш. Царех балха тIа пайда эц.

Лекционни пропаганда толамаш белгалдоахаш гучадовл кхоачамбоацараш а. Цхьайола проблемаш я чIоагIа хьожаш Iомае езаш. Масала, города лекторски группай балха ледара моттиг я кагирхой общежитешка бача кхетама балха юкъе цар даькъа ца лацар.

«Болхлойн студентийн общежитешка беш бола кхетама болх мишта латти цигара фусама а бытовой а хьалаш тоаде дезаш хилар» дувцаш дола КПСС горкома пропагандаи агитацеи записка парте Октябрьски районе мара дийца а дац. Цу хьакъехьа де деза гIулакхаш белгал а даьхадац. Парте Ленински, Заводской, Старопромысловски райкомаша дийцадац из дош. лоархIаме из долга дика гуш ле а. Массанахьа а дац лекционни пропаганда нийса, планах оттаелга, цунна тематически лостам тела. Масала, парте Заводской райкома 28 лекторах 25 процент бараша «Текущи момент» яхача, йовзаш йоадача темагIа лекцеш ешаш ба. Лектораштa йола тематика дикагIа оттаьй КПСС Октябрьски районе. Цига выступленеш ергIола тема, моттиг, ха къовстальй.

Цхьайолча моттигашка лекционни болх бе оттабу дика цу гIулакхах кхетаж болацараш, хIаьта цхьабола лектораш хьалха шоаш Iомадаьчох кховчам а баь Iеш ба, шоай теоретически боарам лакх а ца беш. Дикка тоабе безаш ба «Знание» яхача общества цхьайолча юкхьанцарча организацей болх, къаьстта Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхахьалкхен университета, ГрозНИИ организацей бар а болаш. Города къахьегамхошта коммунистически кхетам луча даькъа лацац цига болх беш болча цхьаболча йоккха квалификаци йолча специалисташа.

Дукххача наха кхетам луш беча балха юкъера шоай хенала аьнна формаши методаши дIа а яьха, из болх тоабе аьнна декхар оттадаьд КПСС XXVI съездо. Хьалха а санна вай пропаганда эффективность лакхъяра новкъа латт формализм. Цун овла боал вахарах къаьста хиларах, факташ, практикана нагагIдаьннераш теркал ца дарах.

Цкъаза беседаша, лекцеша, информаце кхыча тайпаша дувцаш аудиторе хьашташ, индивидуальни лостам болаш хилац, керттерча даькъе «юкъхьера дIанийсбаьча» наха лаьрхIа ба из болх. ЛадувгIаш бола нах малнш ба белгала ца доаккхаш, берригаш цхьатарра лоархIаш а из дерре дола адрес доацаш а я пропаганда.

Лекци йийшача болхлошек гIулакхерча нахеи дукха хаттараш тел дикка ира а долаш, цхьаза нийслу лекце темах доаца хаттараш деш а. Лектора декхар да, йоагIаш йолча инстанцега гIолла жоп даларв новкъостал дар, къахьегача коллективашта цIена а беркате а болх бара новкъадараш дIадахара дукхагIа теркам тIа а бохийташ.

Лекци хила еза чулоацамга диллача актуальни, формага диллача ладувгIа безам оттаргболаш. Городе бахача наьха тайп-тайпарча группай хьашташ теркалдеш, Города Грозне къахьегамхой аьннача социалистически яхьаца дувзе а луш, лектора дешо гIо де деза ладувгIарий бIубенна бола тешами практически гIулакхаши хьахилара.

П. МАКСИМОВ.

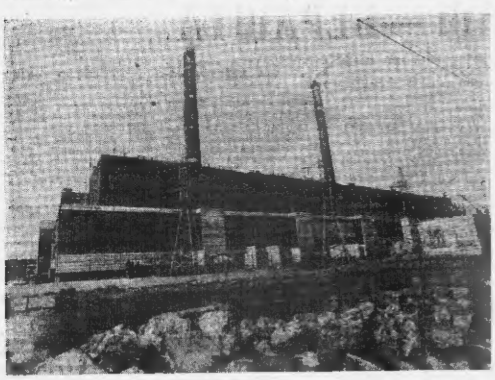

КАЗАХСКИ ССР. Экибастузски ГРЭС-1 (Павлодарски область) къахьегачий биографе чу цхьаькха а оагIув язъяьй. Станце центральни пульте регистраци яьй блок болх бе йолаелча дейз хьалхара ших миллиард киловатт-сохьат электроэнерги лакха хилара. ГРЭС-1 (коллективо оттаньча нормативни хенал дикка хьалха проектни низага кхоачалый хьалхара кхоъхье а энергоблок.

Станце вIашагIъехкаш ялхлаI йиъьлагIча энергоблока керттера маьженаш. «Сибэнергомонтаж» треста специалисташа шке бетта вIашагIъелляр из «их миллионни» — хьалхара энергоблок вIашагIйоллаш хьаьхача хенал шозза сихагIа. ХIанз йиъьлагIча энергоблоке пуско-наладочни операцеш йолаенный. Из болх бе йолаяйтача йистедоал Экибастузски ГРЭС-1 хьалхара аргIа хьаьъяра балхаш.

СУРТА ТIА: Экибастузски ГРЭС-1 керттера корпус.

Н. КУЗНЕЦОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Болхлочун сий лакха лоаттадеш

Саг вувц цун гулакхашка хьежжа, цо наха дика дарга, беркате лер йитарга хьежжа. Хьалххьэнь сомий беш, хьалъдаь цIенош, кхыдараш дуккхача наха дегадохаш хул. Баьъда, цул кIеэнгагIа дац саг Iомавой, цо ший говзал дIахо хьоргйола нах кийчбай. Иштта мастерах хьехамчаш оал.

Ахриев ГIапура цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» завода слесарь-лекальщик Котиев Ахьмад производстве хьалхалаттарашта цох хьехархо ва оалача хана эIамига саг вар. Берзал оалар цунна цо нах Iомабеш хиларах. Иштта цо Iомабаьрех цаI ва Халгуев ТIахIир.

Цун къахьегама биографи дIайолъелар иттлагIа пятилетка дIайолалуш, парте XXV съезда исторически решенеш кхоачашъяра тIагIертта къахьега нах болалуш. Из заводе балха вера Советски Эскаре гIуллакх даь вальначул тIехьагIа. Болх бе волаелар из ученик а волаш.

— Са чIоагIа ьыттув баьлар, — йоах ТIахIира, — са хьехамча хилар цIи хеза мастер Котиев Ахьмад. Ше бечa балхаца, нахаца долча гIуллакхашца, станока тIа ше дечунца, кхычунца цо хьехар сона ше санна со хулга.

Зо ца луш дIаухар деноши. Хьехамчен цун ученики болх чакхбаьнначул тIехьагIа юкебусар. Хьехамчо хьахьувкхар, хьадувцар болх мишта бе беза, ученика ладувгIар цо ахачунга, хьожар цо деш долчунга. Из дуккхаза а хьожар ший хьехамчо болх мишта бу. ХIьата Котиев Ахьмада зувра ший ученико цхьа дика хIама дича.

Юхьера а хьакхевчар хьехамчо ший хьалхара моттиг, ученика дIала еза ха. Котиев Ахьмади пятилетка диъ шера кхоачашйир, хIаьта цун ученико Халгуев ТIахIира из кхоачашйир цул шу хьалха. ЧIоагIа раьза вар ший ученика хьехамча. Цо Халгуев ТIахIира парте наха рекомендаци елар Котиев Ахьмада.

Цу хана заводе йолаелар къахьегама керда форма — бригадни подряд. МоллагIа керда хIама санна мара наь сиха дIалрживзар. Нах хьежар из мишта хургья.

— Вокхъалдар аьлча, со а шенвулар из дикагIа хургхиларах, — яхаш дувц Халгуев ТIахIира. — Цхьан сага санна коллективана болх булургбий-теш, аьнна хетар сона. Нах бе-бе ма бий.

Из бакъда, нах бе-бе хилар. ХIаьта юкъара уйла, массане догардар цаI хилча из котдоал кIалхарчул, цхьайцаленa хетарал. Инаркиев Мустафай комсомольций-калгирхой бригада заводе оттара хьалха йоласлар цхьан нарлдагIа болх бе. Цу бригадица вар Халгуев ТIахIир а.

ХIара дийнахьа дикагIа тоалора гIуллакх. Берригаш а белгалбаьнна болх дикагIа бе болабелар. Тоаслар дисциплина а. ВIаши хьежа а хIаравар ший балха дуккхагIа бехктокхаме хета а баьлар. Цагахьа санна бригада иштта вIашагIкхетталехьа цхьана металла шолхаш деш дукха доадеш хилча е цхьа оатхал толхайнча, сего цунга хIама алацар. «Из цун гIуллакх да, са фу бала ба цунна» аха уйла хулар. Бригада вIашагIкхийттачул тIехьагIа уж санна дола хIемаш могийтаргдоацаш хилар. ХIана аьлча, хIаранех а массанех а а долар из.

ДIадаьлар цу тайпара, балха хьава тIехьавусаш, балхара хенал хьалха дIаводаш, делхъийта хIама дуача хана совлен ха йоаеш хинна гIуллакхаш. Бригга ха балхе пайдане дIахьа йолаелар. Массане а цхьатарра дог лоэар юкъарча гIуллакхах, массанена новкъа хулар дагьина гIалат.

ХIаьта коллектив иштта кхотаенa, доархIаме гIуллакх дир къонача коммуниста Халгуев ТIахIира. Из бригаде партгрупоргалла хержа вар..

Долла хIама цу сахьате шаьрденна, тоаденна дIаттер бригаде аьлча нийса хургдацар. Цхьавар новкъостех «юстаревоалаш» цхьанолчо задани кховаш да юлуш а моттигаш нийслора. ТIехьа иштта хIама теркал да деш дитадар. Цу сахьате гIалат дIадаккха болалора. ХIаьта шийх из дезьнар кхийтта а кхийтте, бегригаш а санна къахьега волалора.

Бригада вIашагIтехача хана Iомавенна ваьлла специалист вар Халгуев ТIахIир, из хьехамча а вар. Из санна гIалат даьнначоа деза дар цун дош. 25 шу дала эIамига саг вале а, цунга ладувгIар. Цо иштта дIахо дикхьар болхлочун сий.

Берзате гIуллакх иштта дIахо дода.

ТIахIира а цуниа балха болча новкъостий а кулгаш, балаш ма хиллара, «дошо» да. Цар болх бу хIама нийса хьаара цхьоалагIча класса говзал йолаш. ЭIамага а нормал лорзагIа хилац цар яь оатхалаш.

— Кхыча тайпара хила а йиш яц, — йоах Т. Халгуева. — Кхыча цехашта эша инструменташи оснасткен еш ма дий тхо. Масали, литейно-прессови, механо-сборочни цехашта. Оаха уж дика ярга хьежжа хургда цар а еррига предприяте а доаха толамаш. Цудухьа са новкъостий гIерт хIара дя тIехьагIа дуклагIа а дикагIа а хIама хьадс.

Къоабалдаь тIаийцар инструментальщикаша «Бийдала, доагора - энергетически, кхыйолча материалий ресурсаш кхоалрен царех дикагIа пайда пйбарен чIоагIбарен» бола КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен сецам.

Бригаде из гIуллакх хьалххе а дела деш дар. Ма могга кIезигагIа шолхаш хул металлах, кхою электроэнерги, къурмат деш болх байт станокашка а оборудованега а.

— Оаха да эшаш лгайтац электрически лампаш, веса кхестийташ станокаш, бавсса болх байтац оборудованега, — йоах ТIахIира.

Халгуев ТIахIира тымпаре дакъа лоац общественни вахара юкъе. Из ВЛКСМ Назрановски райкома член ва, цо дуккхала а даьъа лаьцад комсомольски прожектора рейдашта юкъе. Цо дакъе лаьцар ялат чуэцича юкъе а.

Иштта дIахо хьу болхлочун сий Халгуев ТIахIира. ХIаьта ший новкъостаща цхьана цо тIагIертта къахьег парте XXVI съезда исторически решенеш толамца кхочашъяра.

ХIане цуша Iомалуш ба Котиев Мухьмад, Гадиев Мухьмад, Шадижев Захир.

А. КУИМОВ.

Доазол дехьара

АГРЕССЕ ПЛАЦДАРМ

«Шеко йоацаш мехка кулгалхошкара хьайоагIача, пакистански невайоазон тIа шерра яьржача Индеяа духьаларча компанеяа Пакистана чIоагIагIа милитаризаци яра гIо дергдолаш дукха ха йоацаш Исламабадеи Вашингтонеи юкъе хиннача гIуллакхаша цIаьнха гедал ду Индеяеи Пакистанаи юкъера гIуллакхаш лергIа дахара тIаболача новкъара духьаленаш хьалха а санна дIалханза хилара». Иштта вывод йир «Таймс Индиа» яхача газето укх тIеххьарча кIиракшка хиннача событей анализ еш.

Дуккхача азиатски политически общественни деятелаша цIенхаштта йоакхо ю Пакистане милитаристени кийчонаш еш хилар бахьан долаш цу регионе тIема кхерам оттарца дувзадеяна.

Уж кхерамаш кIал кIайле йолаш да! Дукха ха йоацаш кулгаш яздаьча соглашенетIа укх тIаргтарча пхе шера США-с Пакистана деш дола тIема новкъостал ккхо миллиард доллар мах болаш хургда. Эггара хьалхарча аргIана йоахкийтаргья «Г-16» яха эггара нердасIйола истребителаш - бомбардировщикаш. ХIаьта уж лелайир израильски военщинас Иракскийа ядерни центра бомбаш етташ. Цул совгIа, Пакистана оборона министерства генеральни секретарь М. Рахим хан керте а волаш дукха ха йоацаш пакистански тIема делегаци Вашингтоне хинначул тIехьагIа, Исламабад хьаштдолаш я кхыдола тIаталара гераш а хилийта, царца хIанзара танкаш, бронетранспортераш, артиллерийски йоккхий топаш, тIом беш йола вертолеташ, дукха кхыбола тайп-тайпара тIема гIирс а болаш.

Исламабада деш дола гертара доккха новкъостал, хоаш ма дий, Вашингтоно шийна деш хилар. Цу тIехь керттера оттаду регионера американски тIема - стратегически дагалаьар кхоачашдеш. «Пакистанан Гергарча Малхбоален районе Египтера Пакистана малхбоалерча доазонашка кхаччалца моттиг чулоацаргйола «стратегически консенсус» хьалра американски администраце оттаьча планаш тIа керттера моттиг я» — яхаш яду «Тайм» яхача журнала тIа.

Цу йоккхача регионa хьакъехьа онеана дехьарча стратегашта юххера а дагалаттар ше ма дарра дийцар Дж. Картера а ший хана. 1980 шера февраль бутт чакхбоалаш провинциальни газетий редактораштa хьалхашка къамаьл деш аьлар, США-па лоари Пакистан, Иран, Турци вIашагIкхетар, Пентагоно тIема новкъосталца хьал а лоацаш оборона «хьалхара лини» хьаяр (шолагIча лини, Вашингтона дагадолчогIа, хила еза мехкаьтта доахача мехкий союз, «кхоалагIа лини» — Картера яхачогIа, «Персидски заливаца чIоагIа хьаштдола» йоккхий капиталистически пачхахьалкхенаш хила еза).

Уж империалистически хьашташ кхаь рядагIа лорадара йолча башхе маьнара оттаьй аргдоацача схема зе хила дац 1979 шера еха СЕНТО яхача тIема-политически блок меттаоттаргйола дуккхача оагIорахьара алъянс кийчъеш хилар. Из деш къаветта детвонда ю Зия уль-Хака режимах.

«Пакистански карта» Пентагона калолаяа юкъе керда дац. Баьъда, дукха яа къкхар цо Иране шаха режим мел йолча хана козырь ца хулаш. ХIанз Ирана кхоачашдеш хинна жандармски гIуллакхаш цхьан оагIорахьара Израилен Египтан, вокх оагIорахьара Пакистаном деш да. Регинальни жандарма гIуллакх сих дикк латаш я Пакистан, Йовзаш я ДРА-на духьал кхайкабаь тIом а болаш Зия режимо лаьца позиц. «Лос-Анджелес таймс» яхача газето леча тешалагIа пакистански эскара цхьадолча лоаьъоех пайда эца мегаргба «низаш сиха дIадоаржадара» хьисале.

Пакистана сихъаь милитаризаци яра юкъе дакъа лоац юкъарчал доацаш Пекина а. Баьъде шийна дагалатта стратегически хIамаш кхоачашде а гIерташ. Цо хIанзле шигъа аха миллиард доллар мах болa герз делнад. «Китайски пена тIехьацка» къаьстта терно ю пакистански ядерни программа, «хьалхара бусалбай атомни бомба» оалаш яр хьаяра низ тIабохийт. Цул совгIа ядерни тохкамаш се территоре тIа де аьннад Китайа, хIаьта иштта ядерни зарядаш лаьрхIата дIакхачийтара эша средстваш Исламабада яла кийча я а аьлар.

Пакистане сихъаь милитаризаци елгеи цул территорех тIема плацдарм елгея американски империализмана а китайски гегемонизмана а «параллельни» хьаштдолаш да. «Нешнл геральд» яхача индийски газето дукха ха йоацаш хоам бир Вашингтонеи Пекинеи фецара разведка цхьана ергйолаш Исламабадацара барт вIаштIехьбаьнаб, яхаш. Цу тIа гIолла сигала ха де лерхI Пакистона лаьтта Иранаца, Афганистанаца, Индеца долча доазанацея хIаьта Китая лаьтта Советски Союза а Афганистана а доазонашеи. Из де лерхIаш США-с Пакистана лу АВАКС яха системаца кийтъаь кхо самолет, американски пилоташа лела а ергйолаш. Иштта хьагуъаь разведывательни информаци тIехьагIа Китайгеи Пакистанегеи дIадургья.

Азиатски субконтиненте зуламе еш йолча тIема кийчоаша регионa мехкашкарча хьалкъий, эггара хьалхарча аргIана Инде а болаш сатем боабу. ХIанзле а ма дий Исламабада-м хIама, ца эпшиш ах миллион саг юкъе вола эскар. Индеиарча доазон тIа да 350 эзар саг совгIа пакистански салтеи эпсари юкъе вола эскар. «Цу тайпара, шаьрра гуш да Пакистаиа агрессегара кхерам хетаргахьа а боацаш, болаш ба, — яхаш белгалдоакх «Амрита базар патрика» яхача индийски газето.

Вячеслав ТОПЧЯН, (АПН).

Прогрессивни общественноста эгIазлон талгIи гIоттаьй йиззача масштабагIа нейтронни герз хьаде доладе аьнна Рейгана администраце яьча решене. Дунен тайп-тайпарча мехкашка хIанз чакхъювлача митингашка, манифестацешка хьадда эгIазал кхайкаю дунен халкъашта юкъера кхохкам чIоагIбеларга, ядерни тIом болабара кхерам тIатуйсача цу зуламерча, варварски актана.

СУРТА ТIА: Финлянди столице — Хельсинко хиннача демонстраце доакъашхой.

ЮПИ—ТАСС сурт.

«АКI» — НЕЙТРОННИ БОМБАНА

«ДЕРРИГАЧА АДАМЛЕННА ТЕХА ТIОАРА»

Йиззача масштабагIа нейтронни герз хьаде доладе аьнна Рейгана администраце яьча решене кхерам а тессаб, эгIаза а бигаб Нидерландий политически общественни дукха бола нах. Голландцашта дика дегадоагIа дукха ха йоацаш Вашингтон из бIеха герз ший европейски союзникашта качдолла гIерташ хилар Малхбузен Европера нах, царца эггара хьалхарча аргIана голландцаш а болаш чIоагIа духьал болар бахьан долаш США президент Дж. Картер 1978 шера нейтронни герз хьаделга тIехьа ца даьккхача валанзар. ХIана дика гуш да из тактически баьнкха гIа хилар. Ма дарра аьлча, нейтронни герз хьадара кхоачамаш кийчделга цхьан минута а сецалац. Рейгановски администраце решени кийчденна даьнача хIамах яь я.

Нейтронни бомба хьаиза арг па хиларах Малхбузерча Европера нах тешабе гIерташ бwиха шоашта хало яц ВIашагIкхийттача Штаташа. Американски официальни пропаганда гIерт нейтронни боезарядаш хьаяр США чура гIуллакх да, «логически» боакха гIа ба ала. Бакъда, цхьаккха а Iехалургдац цунга. «Фолксрант» яхача голландски газето яздора: «Нагахьа санна вашингтонски политикий логикана тIехьа доале, тIаккха боакхаш бола «логически» гIа хургба нейтронни боезарядаш европейски континента тIа дIайоарилр. США стратегически концепце «керттера дар» хургда из бIеха герз юкъеданнкхар — из дизза дужаш да «Европерча доазув оттадаь беча ядерни тIема» схема чу.

Рейгановски администраце яь керда решени хилар Голланде правительственни коалици яь йистейоалача хана. ХIаьта хьалха а санна цув керттера дош да юкъера гаьна йолха керда американски ракеташ голландски территоре тIа оттар. КIайча Цiено яьча решене кхы а чIоагIагIа хьалхьовйир ядерни герза хьакъехьа иштта а мехка ира этта общественни дискусси. «Атлантически барт-цхьоагIой тIара» ма йоагIара гучахьа яле а, голландски МИД-а реакци ворзагIа а дехке а ялар ховлу. Океана дехьарча «мехкаш лорадераша» НАТО гIолларча шоай союзникашка дIахайта дезаш а лархIанзар шоаш нейтронни герз хьаде болалулга. Цу дерригне кхы а чIоагIагIа тешачара воакх иштта а тIехь-тIехьа дукхагIа тешам бовш йолча американски арахьарча политиках. Керда ракеташ оттаяра дувзале йоацаш тIехьа хиннараш а уйла е айттаб, из гIуллакх саростратегически герзашка доазув оттадара хьакъерча СССР-ан США-ний юкъерча переговорашца дувза а дувзаш.

Американски керда решени харцахьа лерхIаш къамаьлаш даьд бовзаш болча голландски политически деятелаша. «Бехктокхаме ца хеташ ба» КIайча Цiено баьккха гIа аьлар христиански тIема хьехам яхача мехка керттерча политически парте оборона гIуллакхий специалист волча Тон Фриннинга: «Голландех аьлча, со теш нейтронни герз укхаза хург ца хиларах».

Рейгановски администраце гIуллакхаш харцахьа лаьрхIар иштта кхыча мехкашцарча гIуллакхий хьалха хинна министр Макс Ван дер Стул, кердача правительстве оборона министра посте кандидат вола Ван Мирло санна болча боаьача политически деятелаша. «Дерригача адамашта тIоара тохар» да аьлар нейтронни бомба хьае яьча решенех парламента депутата Йооп Волфа. «Нейтронни бомба эггара унзарагIен бIехагIен дола герз да. Цу решене дикка лохъю ядерни ий тIе; ядерни тIема гарга а боалабу. Эггара хьалха Европа хIалакъергья цу герзо» — иштта хет мехкарча дукха а дукхагIча политически общественни деятелашта.

Хьадда харцахьа лаьрхIар Рейгана политика Нидерландий тIема духьаларча боламаша: вIашагIкхийттача комитето аьлар «Юхасоцае нейтронни бомба — сиха ядерни герз хьаделга». Иштта дувц дунен церкваша юкъерча совето а «Пакс Кристи» яхача дунен халкъашта юкъерча организаце а. Антиядерни комитета вихало Нико Схоунена аьлар: «Нейтронни бомба — из малхбузен Европе тоха кийчдаь дуккха нах хIалакбергбола герз да. Нейтронни герз оттадара духьал хинна ца Iеш, эггара хьалха духьал хила деза нейтронни боезарядаш хьаяра. Вашингтонски деятелаш моральни тIахьехарах пайда баргбац. Цудухьа вай хIанзле а оарцагIдаха дева воай низаш нейтронни герз европейски территоре тIа ца яхачийтара духьал довла».

Нейтронни герза духьалара дукха нах юкъе бола манифестацеш хилар Нидерландашкарча США посольствай консульствай здаиена хьалхашка, хIаьта иштта йоккха натовски комплекс латтача Лимбург яхача провинце а. Нидерландий правительствай парламентеи цIерагIа петицеш ух американски военщинас кердача планашта хьадда духьал хилар дIадехиш. Йоккхий манифестацеш хилар Амстердамеи Роттердамеи. Роттердамера акци нийсъяь я «Хургьяц ткъамаш дола ракеташ!» яха лозунг долаш Голланде каналашкех хиякен итт дийнахьара «машара поход» йолча хана хургйолаш. Из поход вIашагIтехараша дIаккхайкадаьд кердача ракеташта духьал дувшача хана нейтронни герза духьал а дувцаргда, аьнна. «Юхасоцае нейтронни бомба!» яхача комитето арадаьккхад американски президентага йохьийтача нейтронни герза духьаларча петицена кIал яздеш дола кулгаш гулдара йола шерра кампани вIашагIтохара тIахьехаш дола кхайкарал. Нейтронни кхерама духьаларча къоасама тIехь-тIехьа дукхагIа юкъе бува къахьегамхой.

Валерий КУЛИШОВ, АПН соб. корр.

Гаага.

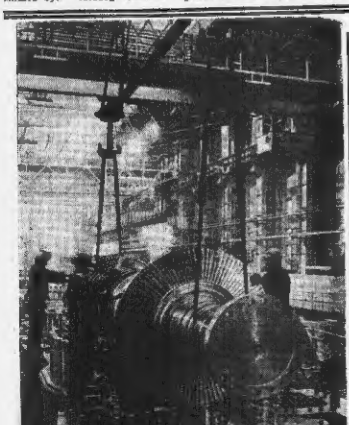

ЛЕНИНГРАД. Монгольски аренашкара Куба ПаргIатон ГIайрен тIа кхаччалца — СЭВ членаш долча дерригача мехкашка цу мехкий социалистически экономически интеграце комплексни программана юкъе хьинаре дакъа лоацаш йолча Ленинграда предприятей марка тIалаттам йола продукци йовзаш я. Ший аргIагIа Нева тIарча городе а кхоач социалистически мехкашна хьаяь тайп-тайпара оборудовани.

СУРТА ТIА: «Ленинградски металлически завод» яхача объединене хьаяь йола е паровой турбина ГДР лаьрхIа я.

И. САДАБАША сурт.
ТАСС фотохроника.

МЕХКА ГIОЛЛА

ЦХЬОАЛАГIЧА КУРСЕ ДЕШАРГДАРАШ ХОРЖ ВУЗАША

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). ЦхьоалагIча курсе деша дIайийцача студентех хIара шоллагIчунца школе, технически училище е производстве гIуллакх доагIеш хинна ленинградски вузий Iилмахойи преподавателаши. Вокхъалдар аьлча, дукха а дукхагIа болча кагийча нахеи мехкарашеи шоай хургйола говзал хержар предприятешка, гIишлонашка, колхозашка, совхозашка болх беча хана. Цу тайпара вывод яьй вузашка дIайийцарий анализ яьча городской экзаменационни комиссе.

— Дика хIама а хила дIааттад дего кхобал ца ю говзал Iомаяра деша этта студенташ хIара шера кIезигагIа хулга, — дувц ленинградски вузий ректорий совета городской приемни комиссе председатела профессора Л. Я. Терещенкос. — Ленинграде хьахиннай Iилманца безам бола кагирхой хьахаржара система. ХIанз, приемни экзаменаш чакхйоалаше а, дуккхача вузаша хьалтехай дешархой, болхлой, ПТУ дешаш бараш «эIамигача факультеташна» хьехаш йола объявленеш.

ПхелагIчеи ялхлагIчеи классашкара дейз естественни нийсачеи Iилмай кафедрай болхлоша шоаш болча хьех кIаьнкаши йиIигаши. Шоай знанеш шерра, хьаштдале, Iилмай эксперимент еча декъа лаца йиш а беряй кафедрашка вIашагIъехкача къонача физика, математика, химика, биология, географа кружокий доакъашхой болаш.

Цул совгIа СССР къуабаседа Малхбузен ерригача областий хьалхьа образоване органашта цхьана тха Iилмахоша хIара шера чакхйоах школьни, районни, городской, областной олимпиадаш. Леаца аьлча, дешарах дика кхеташ дола бераш, мел гаьнача регионе уж дахаш дале а, дIахо деша иинъ хьа ца беллаш диссац.

●

ЖУРНАЛИСТИЯ ЕРРИГСОЮЗНИ СОВЕТ

ВОЛГОГРАД. (ТАСС корр.). Советски кепайоазонна КПСС XXVI съездо хьалхашка оттаньча актуальни проблемашта хетаяь я укхаза хьайийла Ерригсоюзни Iилма-практически конференци. Цун тема я «Советски журналистика жанраша коммунизм хьалхьерий духовни нравственни вехар хьагойтар» яхаш. Цун балха юкъе дакъа лоацаш ба централиъни, республиканиски, областной газетий редакторш. Цар дувцаргда коммунистически хеттам балара лоархIамеча декхарех, опыт дIа-юха йовзийтаргья, городага-турпалга хьожаргба.

Пентагоно Япони дIахо а шой арахьарча политика агрессивни новкъо тIайоаккхаш я. Японски тIайренаш шой тIема [illegible] хьа а лаьца, царех ядерни герза арсенал е гIерт США. Из тийша болх гучабоаккхаш хиннача тIеххьарча сереех гуш да укх тIеххьарча 20 шера доал деш йолча АДП-ас дукхьале а ца еш. ВIашагIкхийттача Штаташа ядерни герз Япоие кхиъьаьлга а Iоадаьлла а.

Японски прогрессивни общественносто йоккхача эгIазлонца тIаэц океанал дехьарча «союзникий» уж тайна [illegible]

СУРТА ТIА: Окинаверча Наха яхача моттигерча базе шоай цIагIа санна лел США форда пехота.

ТАСС фотохроника.

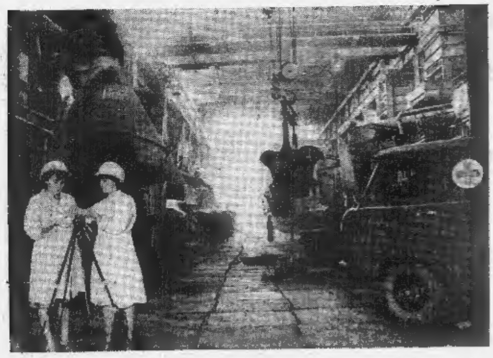

Малхбалехь Казахстана индустриальни къьпагІйола центр лоархІача металлургийн машинашъерийн городо Усть - Каменогорско республике эгтара хьалха дІабола-бир хлин фен бассейнаш цІе-па хилийтара тІехьара къовсам. Вайна гонахьара Іалама го лорабелга Усть - Каменогорска хІара производственни коллектива гІуллех а хина дІаэттад.

КІезига рузкъа дІадахнитац В. И. Ленина цІерагІча даша - цинкови комбинато цІендара гІирсаш хьалдеча а карадерзадеча а. Укх тІехьарча итт шера укказа хьалдаьд Іалашмате доккхийчарех бос болча металлурге уж тайна ахы довна гІирсаш.

Хий цІендара система юкъейоалляр бахьан долаш предприятена эшаш долчох 90 процент хий шоллагІа лайда эцаш да.

Хьеіад хІинз Ульба аха додаш дола хий а. Цу хина массаза а тІахьокам доаттабу лаьрххІа йолча служба. КІур беш яц хІинз Усть-Каменогорскера турбаш а. Зимана, тахьаша, кІотиргаша хозьньй город. Даша-цинкови комбината гонахьарча хьун зове овлхазарашо бІелаш дехк, каст.каста сырч а ховлу цига.

СУРТА ТІА: В. И. Ленина цІерагІча Усть - Каменогорски даша - цинкови комбината лоаладеча цехе. Городской санэпидстанце къахьегама сигненаца йолча лора гІонча Н. Отурелкикова комбината промышленни лабораторе лаборант О. Кушнарева фоца цел дом ба хьожаш боахк.

Г. ГЕЛЬФАНДЕИ,
Б. ШЛЯЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

КЕРТТЕРЧА КОРРЕСПОНДЕНТАЦА ВІАШАГІКХЕТАР

Телевизорашка хьежарашцен радиога ладугІарашцен республика журналисташ вІашагІбетталулга традици а хинна дІаэттад. Цар журналистий творчески уйла лакхъю, передачаш кердача темашца хьалъюз.

ДІадахача шинардийнахьа Ачхой-Мартана районе аргІанара вІашагІкхетар хилар керттерча корреспондентаца. Юртарча наха шоай балхах, планах, журналисташта дагалаттарех дийцар радиовещание общественно - политически передачей керттерча редактора Мальсагов Абос, письмой отдела вокхагІволча редактора Тасуев Султана, телевидене редактора А. Хетуева, бувзама производственно - технически управлене болхлочо П. Прокопова.

ВІашагІкхийттача журналистий творчески ка алар ловш лоаца боаккхаш, практически замечанеш еш къамьлеш дир СПТУ директора А. Далатова, «Овощевод» яхача совхоза партийни организаце секретара Р. Умерова, преподавателя Ю. Токумова, культура института студентсиес З. Тесуркаевас, межлесхоза директора Р. Никирхоева, районни газета болхлочо Х. Арсмерзоева, ВЛКСМ райкома шоллагІча секретара Т. Пашаева, райисполкома культура отдела заведующе С. Умалатова. ВІашагІкхетар дІадахьар парте Ачхой-Мартана райкома секретара В. Пьянкха.

Ш. КАГИРОН.

ДЕ ДЕЗАРАШ КІЕЗИГА ДАЦ

Сунженски районь кооператораша ворхІ бетта план тІехкховчашъяй. Духхьал юрта боахама болхлошка дехнад 1 миллион сома мах бола товараш.

Хьинар айдаь, наьха хьацташ ма хулле дикагІа кховчашде гІерташ ба тха толашагІбола дохкархой Р. Теслоевгь, Т. Лидиева, О. Доронина, Р. Эльжуркаева, С. Татиева, А. Герова, Л. Фитколенко, Т. Мякиева, Р. Чахкиева.

Белгалбаха дог доагІа дикагІбола товароведаш Мигаева Майя, Юркова Люба. Уж дукха ха йоацаш хинна дешархой ба, хІаьта а цар хьинарах, болх хьабе харех йиг боккхагІбола специалисташ.

Иштта цІераш яха догдоагІа дикагІволча ревизора Пугоев Хьамзата а бухгалтерий Е. Смирновай, Т. Статейкинай.

ХІинз а массане а кхетадац шоай декхараш. Телхаю торговлей бокъонаш, уж а кхыдола а гІилаташ бахьан долаш кховчашъяц план. Царех я Ассиновская яхача станицера «Промтовары» яха тика (заведующий Гампель). Сайтукиев заведующи вола «Хозтовары» яха тика, Серноводскера Магомалиевас, Касаевас, Бахаевас кулгал деш йола «Хозтовары», «Продтовары», «Овощи» яха тикаш.

Каст-каста нийсду хІана ищ чубаьхкача нахага гІар еш, жилобий книжка дІа ца луш, яха дукхагІа къердаш дола товараш хьулалеш.

Райпо правлене уж кхоачамбоацараш дІазахара шийх хур ду, бакъда уж сихагІа дІадоахалургдар районна активо тІо-новкъостал доре.

В. ШАИПОВ,
Сунженски РАЙПО правлене председатель.

Къонабарий коллектив

Дукха ха я Бекова Зарас Назранерча «Книги» яхача тика коллектива кулгалду.

1975 шера Грознера кооперативни техникум тІехдина чакхъяьккхача йоагІа ца укхаза болх бе Хеталу: къаьсста книжкаш дохкача тикачу болх бу саг нахь шийтайпара беза. вславенна. тика.чу баьхкачарна тІера пайдаш хила веза аьнна. Из шийта де а эа. наьха деган тІа сердал. гІоэал юташ бе гІерт шоай болх заведующи а цо кулгал ду комсомольско-кагирхой коллектив а.

Бекаме хилазах тапро Зарайна дика хоа шиіі болх а. Цуй дола тешал да 1979 шера цох коммунистически къахьегама ударник хилар.

Шийна тІабилла болхен декхараш хинал хьалха кхоачаш ца деш цхьа шу дІалахнитадаш Бековас кулгал деча коллектива. Из дукхаза белгалдаьхад райпо кулгалхо-на ахчаш премене «Хинал хьалха план кхоачашъярах» ахь сийлен грамоташ теларца.

Къаьстти белгаяа да тика коллектива 1980 шу, цу шера 10 августе кхоачашбир цо 10 пятилетка план, ахе шера дехкар 520 эзар сома мах бола книжкаш.

Пятилетка декхараш толламе кхоачашдарах а Еррига-союзин социалистически ихье хьалхе яккхарах а комсомольско-кагирхой коллектива ду ВЛКСМ ЦК «Ерригсоюзки ахье котваю пьеккар» яха вымпел.

Ала деза цу тайпара совгІат Назранерча райпо предприятешта эгтара хьалха дейна хилар. Из боккха толам ба.

ХІанз мехкарий къахьегаш ба «Детский мир» яхача тика коллективаша ихье баьина.

Укх шера шоллагІча кварталe дар дехкад 18 эзар сом мах бола книжкаш, царех эзар сома мехка книжкаш — планал совгІа.

11 пятилетка хьалхарча шера план 10 декабре кхоачашъе лерхІ оаха, — йоах заведующе Бекова Зарас.

С. АРЧАКОВ.

ЛЕНИНГРАДЕРА АУКЦИОН

«Союзпушнина» яхача арахьарча торговли объединене укх шера ахьаш хинна ша юбилей езъергья. Нийсса 50 шу хьалха Ленинграде хилар 1-ра Дунен хьалкъашта юкъера бекхий аукцион. ХІаьта ах бІаь шу даьннад объединени вІашагІъелла а.

Юбилейна хьалхарча гІулакхашца белгалйоалаш чакхъьялар Ленинградерча бекхий Дворце хинна 88-гІа Дунен халкъашта юкъера бекхий аукцион а. Торгашка хиначча довзол дехьарча комерсанташ, уж бар 22 мехкара 200 совгІа саг, дийнар «Союзпушнина» юбилей езьеча хана, октябрь хургйолча аукциона хьакъехьа.

Вешта укх шера Ленинграде хьажар доача хана духхьашта бахка Японе, США, Англе, Итале, кхыча мехкий фирмай викалаш бар. ХьалхагІа а саина комиссионни хьисапе шоай товараш дохка хьоттадевдар Польша, ГДР, Монголе, Норвеге цушно - бекхаш кийчдеча организацешта. Укказа хиначча «кердачарга» — Голландерча бизнесменашка яр хьалхе.

88-ча аукциона коллекцена юкъейоагІар дукха хІама ца эшаш 2 миллион дІокилг. Хьалхара мах дІаболабара прие—арсий матрешка—лыккхар Хельсинкерча Джеймс Бека. Хьалхарча логотІа цо йийнар норкий 220 цІокилг. Норкай еррига а царти ехкар, май бетта Лондоне хиначча аукционага хьежача, бизза мехкагІа. Керттерча дакъе ийдаркой бар Итале, ФРГ, Японе, Скандинаве бекхаш леладеча фирмай викалаш. Іаьржача а кІайдеча а норкай цІокилгаш ерригаш а ехка лар. Лондонски аукционе хиначул 7 процент лакхагІа бар мах.

Деррита а цІе цогалаш, сигалбессача песцай цІокилгаш башха конкуренци йоцаш махкалълар. Керттерча дакъе уж ийцараш Японерен Италерен викалаш бар. Массане а бІарг тІаэттабар ферхий цІекашта. Уж 205 цІока ехкар хІаранех 2 эзар долар а долаш.

Аукционех хьахиначоа чІоагІа раьза хилар довзол дехьара комиссионераш. Монгольски бІарадуарга а кхьта овихарий а цІекий дика мах хулаш махкальлар.

Журналисташца шие къамьл деш арахьарча торговле «Союзпушнина» яхача объединене генеральни директора Виктор Иванова белгалдаьккхар 88-ча аукционах хьахиннараш дика хилар. Иштта белгалдаьккхар цига ФРГ оагІонгахьара цІекий нйелга дикка лаьгІдения хилар а. ХІанзарча аукциона японски довкъашхой дукхалга дилдеча тешал ду бекхий дохкар - эцара гІулакх Малхбоаленгахьа тайна хилар.

Георгий ТАМАШЕВСКИЙ.
(«Московские новости»—АПН).

КНИЖКАШ — БЕРАШТА

Масайтта шу хьалха Мусханова Зина школе дешаш йолча хана дар из. Книжкай хьакъехьа шийга хьехархочо даь къамьл вахара къулба хинза дег чу дижар цунна.

Дукха дешар цо книжкаш, мукъа ха хилча цардаре къовсталацар йоІ. Из бахьан долаш бера хана сатийса тамашийна дуне книжкаша хьадийлар цун. Зина дефа йоагІа Грознерча культпросветучилище библиотечни отделене.

Шийдето къоастаь библиотекара говзал дукха езарах цо деррига а дора из дика карерзе гІерташ. Духхьал цо Іомаеча предметех кховчам баь Іац из, ма кулла дукхагІа довза уйла йолаш.

Дукха ха ялалехьа дика дешархо хиларца белгалйоал Зина. Цунца ахьана цо хьанаре дакъа лоац училища общественни вахаре: арахьа пенгазет, дакъа лоац художественни самодеятельносте.

Толаме культпросветучилище чакхъяьккхачул тІехьагІа Шалински районни берий библиотеке заведующелла балха ера Зина. ХІалэ бархІ шу да цо цига болх бу. Цунца цхьана къахьсгаш я йоккхагІа йола библиотекарь Мусхиева Раиса, Абзлова Іайна. ЗІамига яле а барт болаш коллектив я из. Дага а баьле оттаю цар шоай де деча гІулакхий план.

Вайна ма харра, доккха маІан долаш гІулакх да къонача тІехьенна атеистически кхетам балар. Цу гІулакха лаьрхІа я библиотеке «Ислам а вахар а» яха уголок, «Вайнах дина тешара историвара», «Сектантий Іадаташта духьала» а яштта вхьйола а брошюраш, материалаш.

Оттаьча планага хьежжа чакхйоах укказа сайренаш, вІашагІкхетараш. Царех я «Ленина васеташ кховчашду вай» яха сайре, «Съездагара съездага», «КПСС XXVI съезда хьакъехьа бераштa» яха беседаш, книжки выставкаш.

Иштта каст-каста библиотеке Сийлахь-боккхача Даймехка тІем тІа дакъа лаьцарашца вІашагІкхетар хул. Цу тайпа вІашагІкхетар хилар тІема ветеранаца Муслиев Мухьмадаца. Цо бераштa дийцар Даймохк фашистски гІаьрахоех мукъабоаккхаш советски халкъо гойтача лергдоацача деналах. Цул тІехьагІа Муслиева библиотека совгІата делар шие тІема ветеранашца цхьана даьха суртащ гІадола альбом.

Библиотека лерхІ ший аргІанара вІашагІкхетар шекара свеклаш лелаеча, Социалистически Къахьегама Турпалхочунца Мусиева Тамареца чакхдаккха.

— Библиотека болхлошта чІоагІа раьза ва со, — йоах Шалински райисполкома культура отдела заведующе Л. Гарсаева. — Шоай гІулакх довзаш, дезаш цар беш бола болх боккха мах болаш ба. Цудухьа деня дукхагІа хул цар книжкаш дешарш.

Цо ихар бакъдеш я библиотека коллектива тийна сийлен грамоташ.

І. ЮСУПОВ.

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ.

«БАРКАЛ» АЬННА ЦІИ ТИЛЛАР ЯХТАХ

Дерригача дунен моракаша «кемай каша» олача Бискайски заливе юкхе хилар из Атлантически океан тохабенна массехк ди дар. Ялх метр лакха йолча талгІенаша хи кІал йохьар кхоъ французени яхтемен тІахнина плот. Оарц дарга чІоагІа сатувсаш бар уж. Массехказа сигнальни ракета кхоссар. Уж бІарга а ца гуш царна юхе гІолла тІехдахлар лхи кема.

ТІехьара цхьа ракета хин канистра хІаьта , тамаш хиларга даха дог мара дисалацар...

Ленинградера Къулбехьен Африка берда йистошка долаш дар «Черняховск» яха советски теплоход. Бахьеча биисанка вахте лаьттачо зайра ракета. Цох капитана Деркун Анатолега хоам бир. Ракета урагІндессачахьа веха лаьрхІар капитана. Нах кІалхар боаха еррига средствааш кийчйир. Хьалсегар прожектораш. Юхкера а фоэла тІары нах бІаргабайра. ШІлюпкаш хи чу Іочухкийтача пайда баргбоацаш дар гІулакх — уж талгІеша пароходах хьатІатеха лархІ аьнна йохаергьяр. Капитана вРакал делар хи тІа трап Іочухкийта, аьнна. Капитана помощникой боцманой, тІехнарашка кхачталца хи чу а латташ, нах кема тІа хьалгІабаьхар. Лоро кІалбисарашта новкъостал дир. Уж хинабар 40 шу даьнна Клод Брио, цун зІамагІвола воша Даниель — лораш. КхоалагІвар 20 шу даьнна Антуан Мюллер — Сорбоннера студент-историк.

Цар эгтара хьалхаре аьнна эрсий вош «спасибо» яхар дар. Из доц латински алапашка дІаяздар дийхар Клод Бриос.

— Тхоаш кІалхар даьхарий сийна иштта цІи тулларгья оаха тхоай кердача яхтах, — аьлар цо.

Ди-бийса даьнча французски яхтеманаш Санта-Крус яхача порте Іобаьхар.

Эрсий меттала «Спасибо» яхаш я цар хьаль керда яхта.

Атлантиках чакхбалара уйла юташ бац яхтеманаш «Спасибо» яхача яхта ший хьалхара рейс Ленинграде йир. Цига даьккхача итт дийнахьа цун экипажа дукха вІашагІкхетараш хилар, эгтара хьалха «Черняховск» яхача теплохода командаца а кулиш. Хьаьший хилар города музейшка, моттигерча яхтсменашца вІашагІкхийттар.

Алла БЕЛЯКОВА,
АПН корреспондент.

МАРКАША ДУВЦ

КПСС XXVI съезда решенешта хетаяь...

Вай республике зІанз лебаш а парте XXVI съезда решенешта хетаяь ялх серегІа йола маркаш. Цу ерригача маркай рубрика я аьрдехьа лакхехьа саьнге цІеча байраха тІа яздаь: КПСС XXVI съезда решенеш — вахарей» яха дошаш. Цунна кІал да парте XXVI съезда документашта тІара цитата. Аьтта оагІорахьа да промышленноста, бувзама, транспорта, юрта боахама, халкъа боахама кхьча доакъой символически пейзажни сурташ.

Серн лъеллау социализма мехкий содружества машарен прогрессен наькъагІа долхача мехкашта хетаьча марка. Цун композици я Совета «Интеркосмос», «Интервидение», электронни вычислительни машиний система, «Машар» яхача энергосистема, металлургически, химически промышленноста, дунен халкъашта юкъерча линей самолете, дунен халкъашта юкъерча бувзама системе эмблемай миниатюрни суртаw тІа долаш. Марко юкъмоттиге латт Экономически вІаши гІо дера Совета здане сурт.

Цу марка тІа да КПСС XXVI съезде ноа. Л. И. Брежнева аьнна дешаш: «Экономикеи культуреи дегІайоалаяра социалистически демократе общественни отношенеш тоаяь дІаоттаера — из дерра аьнча дерригача доакъошка диллача дунен социализм бІубенна кьелкашкаьа йодаш я».

ШоллагІча марка тІа я металлургически комбината домении пиик, программаца урхел деш йола универсальни станок, монупулятор а робот а, металлообработка предприятe корпус. Композици чулоаца циркуля, фрезаc, штангель-циркуля, перфолента. КхоалагІча марка тема энергетика я. Цу тІа я мехкдьтта чекхдоаха предприятей, газопровода линей, мехкдьтта вышкай, ГЭС-ий плотиной, электропередачей линей опорам сурташ тІа доля миІнинг. Цу тІарча йоазоно йоах: «Кхы а дикагІа тоаде довгоре-энергетически кхоачамех пайда эцабелга, кхы а дІахо де цаІ йола энергосистема дегІайоалаяра белгаш». Из серн дІакхочу агропромышленни комплексашта кетаьча маркаша. Цу тІа яздаь да: «ІалашдеагропромышленниІ комплекс массе а оагІорахьара дегІайоалаелга. Керттера уйла тІахкийта алат, доекъар дукхагІа деккхаре, хьайбаш леладелга хьалде дегІадоаладере».

ДІакора марка я транспорти бувзами дегІабоалабера хетаь. Цу тІа да городской транспорт, грузовой БелАЗа, электровоза, форда кема, ИЛ-84 яхача самолета, «Орбита» яхача космически спутникаца бувзам лоаттабеча лаьттарча телефонни станце сурташ. Цу тІа яздаь да яр дешаш: «ДиззагІа кхоачашде бувзама оагІонгахьара халкъа боахама а бахача наьха а хьешташ».

Серн чакхйоал Іилма, культура дегІаяра темача хетаьча маркашца.

П. МИНАЕВ.

СУРТА ТІА: нердеча серегІа йола маркаш.

Автора суртащ.

Грозне экранаш тІа...

Юха а наьха торо хургья Грознерча кинотеатрашка «Халача наькъагІа вавнна седкъашка», «ХІара кхоалагІвар», «Кагий нах мехкараша халхарга бех» яхача художественни фильмашка хьажа.

Из фильм даьккхар ва режиссер Р. Викторов. Из дика вовз кино дезаршта «Москва кассиопея», «КІаьнкаш — дерригача дунен тІа» яха фильмаш дахарах.

Шийкердача фильма а приключеней тематика хержар режиссера. Укх тІа дувцаш дола хІама XXIII бІаьшаре хул. Цун турпалаш болх Десса яхача дунхача къайленашца юваенна йолча планета тІа, цига баха нах цІенбенна байна дІабаргбоацаш царна гІо де.

Фильма керттера ролаш ловзаеш ба Игора Вадими Ледогоровгlap, СССР халкъа артистка Фадеева Елена, РСФСР халкъа артист Лазарев Александр, кхыбараш а.

«ХІара кхоалагІвар» яхача фильма тІа дувц 1942 шера Белорусе тІом латтача хана зІамига саг узбек Рахим ший артиллерийски полк йохаьхчул тІехьагІа моастагІчун гон юкъера аравалар.

Белгалданкха деза укх фильме Дауда роль ловзаш вай республикера актер Омаев Дагун хилар.

Фильм даьккхад узбекски а белорусски а кинематографисташа.

«Кагий нах мехкараша халхарга бех» яхача кинокомеде кинохьажархой вІашагІкхетаргба шоашта безабенна актерашца Фатющин Александраца, Куравлев Леонидаца.

В. КОВАЛЕВА,
Нохч-ГІалгІай яччахьалкхен кино методкабинета йоккхагІа йола редактор.

СУРТА ТІА: «Кагий нах мехкараша халхарга бех» яхача фильмера кадр.

ТЕЛЕВИДЕНИ

27 АВГУСТ
СОВЕТСКИ КИНО ДИ.
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — ІуьІранара гимнастика.
9.05 — Концерт.
9.25 — Мультфильмий программа.
9.50 — «Кафе Изотоп». Художественни фильм.
11.10 — А. Грина «Крымера оагІонаш». Телевизионни документальни фильм.
11.40 — Кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Документальни фильм.
16.45 — Мишта а, фу а, Іомаду ПТУ. «Кузбасс шахтерий смена».
17.15 — «Илли сигаца дус».
18.00 — «ТІорсиа бурташ» приз хьахара.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Метка кхашки».
19.15 — Советски кино Денга. СССР кинематографи председателя Ф. Т. Ермаша выступлени.
19.25 — Экрана тІа эгтара хьалха. «Несколько интервью по личным вопросам». Художественный фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Революце поэташ» Д. Шостаковича итт хоровой поэма. Фильм-концерт.
22.20 — «Тахан дунен тІа».
22.35 — Волейболах йола дуненхалкъашта юкъера турнир. Финальни группай матч. МаІдана.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — Документальни фильмий программа.
9.30 — «Халкъа инструментий концерт».
9.35 — Мультипликационни фильмаш.
10.15 — «Юхасонна, зурмилчеш!»
11.20 — Фильм — берашта. «Электроникаца хиннараш». 2 сери, аб-на «Б» къайле».
12.25 — Леонида Мартынова творчество.
13.05 — Подмосковни сайренаш.
13.35 — Вертолетни спортах дунен чемпионат. Польшера передача.
14.10 — Л. Н. Толстой. «КІиранди». ДІадеш СССР халкъа артиста Массальске. Фильм-концерт.
15.20 — Документальни фильмий программа.
16.00 — «Халкарга цох». Фильм-концерт.
17.45 — «Дешарба» (гІалгІай меттала).
18.35 — «Нана - ГІалгІайчу гІолла».
18.45 — «Доккхагоаш деттагІвар», Беседа (нохчий меттала).
19.00 — «ЙІоаний мечиг». Грознестуде документальни фильм.
19.10 — Советски кино Денга. «Эгтара мисови».
20.00 — СССР футболах йола чемпионат. «Торпедо (Кутаиси) — «Локомотив» (Москва). 2 тайм. Хьалхара лига. «Локомотива» стадионера трансляци.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Тамашийна отпуск». Дукхасерийни художественни фильм. 3 сери.

9.05 — Мультипликационни фильм.
9.20 — «Несколько интервью по личным вопросам» яха художественни фильм.
10.00 — «Композитор Коськин» яха фильм-концерт.
11.40 — Кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Телевизионни документальни фильм.
16.10 — «Москвах москвичаш».
16.40 — Мичча из хІоагІа?» Фильм-концерт.
17.10 — «Орленок» яхача телестуде шикорой Рязански области «Светлый путь» яхача колхоза председателаца Акимова вІашагІкхетар.
17.30 — Бояностий оркестра концерт.
18.40 — Техникумашкеи училищей дешара шу. СССР хьакерча я мехьарча а образование министерий Елютиншна вІашагІкхетар.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Саги закони».
19.30 — «Лорелеаха, ха!» Телевизионни художественни фильма премьера. ФРГ.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Жи, мехкарий!» Московски области колхозийи совхозийи болхлой конкурс.
22.15 — «Тахан дунен тІа».
22.38 — «Жи, мехкарий!» яха передача дІахоахьар.
23.05 — Велосипедни спортах йола дунен чемпионат. Кхалнах. Прагера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — Документальни фильмий программа.
9.30 — Волжски эрсий халкъа хора концерт.
10.35 — «Тамашийна турпал», «Юха а лакхале». Мультфильмаш.
11.05 — Берашта — фильм «Электроникаца хиннараш», «ЖІален кІаьнкеи» 3 сери.
12.10 — «Ашарашкара позар».
13.10 — Телевизионни документальни фильмий программа.
14.05 — «Зощенко аьнна Ильинский». Фильм-концерт.
15.10 — «Лорадa книжкаш». Беттагаргаш кхо къайлеравии.
15.40 — «Гамзатов Расула стихашех аьхка иллеш, романсаш. Кхоачашду РСФСР халкъа артистаса Алтуховас.
16.50 — «96 туйре». Документальни фильм.
18.05 — «Нана - ГІалгІайчу гІолла».
18.25 — «Черъасний болаша» (нохчий меттала).
18.40 — Телевизионни фильм.
19.00 — «Йолашхои пятилеткаи» (гІалгІай меттала).
19.20 — Парте XXVI съезда курсах. «ГІонна бала боккхаш: итогаш, перспективаш».
19.50 — Іилман-популярни фильм.
20.00 — «Бийса даккхала хийла шун, берашІ»
20.15 — Московски камерни хора концерт. Кулгалду РСФСР халкъа артиста В. Минина.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Хьежар». Телевизионни художественни фильм.

28 АВГУСТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — ІуьІранара гимнастика.

РАДИО

27 АВГУСТ

6.10 — «КПСС XXVI съезда решенеш — вахаре!» «Хьайбаш леладерал опыт дІа-хьа хилаш йа» (гІалгІай меттала).
6.55 — Ашарий антракт.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.22 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачай программа (эрсий, гІалгІай меттала).
8.25 — «Шовна, кхалнах». Радиожурнал (гІалгІай меттала).
9.15 — «Коммунисташ хьалха йа» (нохчий меттала).
9.30 — «Ден гемаех» (эрсий меттала).
9.40 — Ашарий антракт.
9.45 — «Къахьегамга хьежна сий а ду». Зарисовка (гІалгІай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
17.18 — «Микрофонаха Грозне гІолла». Радиовыпуск (эрсий меттала).
17.31 — РадиоладугІархой завшаех. Концерт (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).
18.30 — Ашараш (нохчий меттала).
18.40 — «Дега лолемагІа» (нохчий меттала).

УКВ

15.00 — «Ашарех дойна Чеберина». Музыкальни передача.
18.57 — «Даймехках дола иллеш».
19.27 — Чахкиев С. «Ахбьянки малх» (нохчий меттала).

20.02 — Концерт.
20.43 — Ф. Лист. Испански рапсоди.

27 АВГУСТ

6.40 — «Юртара ІуьІре» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачай программа (эрсий, нохчий меттала).
8.25 — «Къамкарой мехка суртилешша». Концерт-композици (нохчий меттала).
9.15 — «Атенст». Радиожурнал (гІалгІай меттала).
9.45 — Ашараш.
9.45 — «Къинхар конвейер бола беш я» (гІалгІай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
17.18 — «ДоттагІий пазаш» (эрсий меттала).
17.31 — «Литературни Нохч-ГІалгІайче» (гІалгІай меттала).
17.51 — Ашараш (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).
18.30 — Ашараш (нохчий меттала).

УКВ

19.00 — Музыкальни передача.
19.11 — Иллеш, ашараш, хелхараш.
19.41 — Белаие дуьнараш (нохчий меттала).
20.00 — Лирически иллей концерт.
20.44 — Московске патетически увертюра.

Хаоттам

Тахан республике гІоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш. делкъел тІехьагІа догІа а доагІаш, из цхьашейолча моттигашка ди къувкъаш а хурга, малхбузехьара секунда 2—7 метр сиха мух а болаш, догІа мияе тІаенача хана секунда 17—22 метрга кхоачаш чІоагІ а луш. фегара температура республике гІолла 22—27 градуси Грозне 25—27 градуси йовхал а йолаш ха хила мег.

Кхоанен ломмен хувцалуш морхаш а йолаш, йовчан а йоацаш, бе-беча оагІонашкахьара секунда 0—5 метр сиха мух а болаш, фегара температура бийсашка 14—19 градуси деношка 25—30 градуси йовхал йолаш ха латта тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктохкана секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмой — 9-24-07; корректоре — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен ереи, шоаттен деношка

СФ05272. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3224.